

Raaseporin ja Hangon kotouttamisohjelma 2019–2023

Kotoutumishjelma 2019–2023 Hangon ja Raaseporin kaupungille

Sisällysluettelo

1. Johdanto

1.1. Kotoutumishjelman tavoite	3
1.2. Kotouttamishjelman perusteet	4
1.3. Kotoutumishjelman työryhmä	6
1.4. Maahanmuuttajatilastoa Hangossa ja Raaseporissa	6
1.5. Keskeisiä käsitteitä	10
1.6. Sosiaali-, terveydenhuolto- ja maakuntaudistus	13

2. Kotouttamista edistävät palvelut Hangossa ja Raaseporissa: toiminta, eri toimialojen ja jaostojen välisen vastuun ja työn jako

2.1. Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajapalvelut	14
2.1.1 Maahanmuuttajatoimiston tehtävät ja toimintamuodot	15
2.1.2 Pakolaisten vastaanotto	16
2.1.3 Pakolaisten vastaanoton taloudelliset korvaukset ja kotoutumispalvelujen järjestäminen	16
2.1.4 Kotoutumisprosessin aloitusvaihe	17
2.1.5 Tulkkipalvelut	19
2.1.6 Palveluja paperittomille henkilöille Hangossa ja Raaseporissa	20
2.1.7 Vastaanottokeskukset Hangossa ja Raaseporissa	21
2.2 Sosiaali- ja terveystyöpalvelut	22
2.2.1 Sosiaalipalvelut	22
2.2.2 Terveydenhuoltopalvelut	24
2.2.3 Mielenterveyshoito ja päihdehuolto	24
2.2.5 Työllisyysosastot	26
2.2.6 Vanhuspalvelut	27
2.3 Koulutus	28
2.3.1 Varhaiskasvatus	29
2.3.2 Perusopetus ja valmistava opetus	29

2.3.4 Nuoret, jotka ovat ylittäneet peruskouluiän suorittamatta oppimäärää	31
2.3.5 Aikuiskoulutus	32
2.4 Vapaa-aikaosasto	34
2.5 Kaupunkikehitysosasto: Tiedottaminen ja kulttuuripalvelut	36
2.6 Raaseporin Maahanmuuttajaneuvosto	37
2.7 Kansaneläkelaitos, KELA	37
2.8 TE-toimisto ja kotoutuminen	39
2.8.1 Alkukartoitus	39
2.8.2 Kotoutumissuunnitelma	40
2.8.3 Maahanmuuttajien työllistäminen	40
2.8.4 TE-palvelut ja kotoutumiskoulutus	41
2.8.5 Verkostojen kehittäminen	42
2.9. Kolmas sektori	43
2.9.1 Resurssipankki-projekti	43
2.9.2 WAU ry - FC Slimmit	44
2.9.3 Mannerhelmin lastensuojeluliiton ystävätölminta naisille	44
3. Kotoutumisen kehitystavoitteet ja toimenpidesuunnitelma Hangolle ja Raaseporille 2019–2023	45
4. Lähdeluettelo ja tärkeitä linkkejä	52
5. Liitteet	53

Kotoutumishjelma 2019–2023 Hangon ja Raaseporin kaupungeille

1. Johdanto

Ensimmäiset kiintiöpakolaiset saapuivat nykyiseen Raaseporiin 1990. Kyseessä oli sotaa ja vainoa pakeneva 33 henkilön ryhmä Kurdistanin irakilaisesta osasta. Sen jälkeen Raaseporissa ja Hangossa on otettu vastaan ja kotoutettu noin 450 kiintiöpakolaista. Nämä henkilöt ovat olleet Irakista ja Iranista tulevia kurdeja, kosovoalbananeja, pakolaisia Myanmarista (Burmasta), irakilaisia, syyrialaisia, henkilöitä Afganistanista, Jemenistä, Eritreasta ja Somaliasta. Maahanmuutossa Hankoon ja Raaseporiin on kyse paljosta muusta kuin vain kiintiöpakolaisista. Syinä maahanmuuttajien Suomeen tuloon on tavallisesti työ, perhesiteet, opiskelu ja vasta neljänneksi kansainvälisen suojelun tarve.¹

Maahanmuuttajien kotoutumispalvelujen tarpeet ja heidän edellytyksensä kotoutua ovat erilaisia. Kiintiöpakolaiset ja turvapaikanhakijat voivat, etenkin alkuaikoina Suomessa, tarvita intensiivistä ja kattavaa tukea, kun taas henkilöt jotka ovat tulleet työn perässä tai perhesyistä voivat ensisijaisesti tarvita opastusta ja tietoa erilaisten kunnallisten ja valtiollisten palvelujen käytöstä. Tuen tarve on kuitenkin aina yksilökohtaista, myös pakolaistaustainen voi nopeasti oppia hoitamaan asioitaan itsenäisesti, kun taas henkilö, joka on muuttanut maahan perhesyistä voi tarvita laaja-alaista tukea esim. avioeron yhteydessä. Kaikkia maahanmuuttajia koskee se, että kotoutumisajan alussa heille tulee tarjota mahdollisuus opiskella jotakin kotimaisista kielistä sekä mahdollisuuksia tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

1.1. Kotoutumishjelman tavoite

Kotoutumishjelman voi nähdä tiekarttana, joka näyttää miten kunnat onnistuvat maahanmuuttajien kotoutumisessa. Menestyksellisen ja tehokkaan kotoutustyön edellytyksenä on yhteistyö kuntien eri toimialojen välillä ja yhteistyö toisten osapuolten kuten työ- ja elinkeinotoimiston, Kelan, koulutusjärjestäjien ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä. Kuntien kotoutumista edistävän ohjelman yksi tavoite on vahvistaa yhteistyötä näiden toimijoiden välillä.

Kotoutustyö on monialaista ja toimialarajat ylittävää työtä, jossa kunta ja työ- ja elinkeinotoimistot ovat keskeisiä vastuussa olevia osapuolia. Kotoutumista edistäviä palveluja ja toimintaa

¹ Väestöliitto

järjestetään osana kunnallisia palveluita, työ- ja elinkeinotoimistojen palveluja sekä osana kolmannen sektorin toimintaa.

Hangon ja Raaseporin kotoutumishjelma 2019–2023 koostuu kolmesta eri osasta. Ensin yleinen, aloittava osa. Sitten seuraa toimintakuvauksia kotoutustyöstä kaupungin eri osastoilla sekä miten TE-toimisto, Kela, koulutuksen järjestäjät sekä kolmannen sektorin toimijat toimivat maahanmuuttajien ja kotoutuksen parissa. Kotoutumishjelman kolmas osa käsittää kehitystavoitteita ja toimenpidesuunnitelmia, jotka tämän ohjelman eri toimijat ovat laatineet ja joiden toteuttamiseen he sitoutuvat tulevan ohjelmakauden aikana.

Ensimmäinen Länsi-Uudenmaan kotouttamishjelma laadittiin 1996 ja päivitettiin 1999. Ohjelma koski kuntia Hanko, Tammisaari, Karjaa, Pohja ja Inkoo. Uusi päivitys tehtiin 2006. Vuonna 2011 tehtiin uusi ohjelma uuden kotoutumislain mukaisesti.

1.2. Kotoutumishjelman perusteet

Kotoutumishjelma perustuu lakiin kotoutumisen edistämiseksi, kuntalakiin ja maakuntalakiin. Näiden lakien lisäksi tämä ohjelma perustuu Raaseporin ja Hangon strategioille sekä valtiolliseen kotouttamishjelmaan. Kotouttamista edistävä ohjelma sisältää siis teemoja, jotka nostetaan esiin kuntastrategioissa ja valtion kansallisessa kotoutumishjelmassa.

Kotoutumislain mukaan kunnan tulee laatia kotouttamista edistävä ohjelma, jonka hyväksyy kunkin kunnan kunnanvaltuusto ja joka tarkistetaan vähintään joka neljäs vuosi². Ohjelma tulee huomioida talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa³. Kunnan kulut niiden henkilöiden osalta, joita 2 § 2 ja 3 momentti tarkoittaa, korvataan edellyttäen että kunta on laatinut kotouttamisen edistämistä kunnassa koskevan ohjelman ja että pakolaisten vastaanotosta on tehty sopimus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa⁴.

Laissa kotoutumisen edistämisestä sanotaan kuntien kotouttamishjelmasta:

²(Laki kotoutumisen edistämiseksi 1386/32 § 32)

³ Kuntalaki (365/1995) 65 §

⁴ Laki kotoutumisen edistämiseksi 44 §, 32 §, maakuntalaki 26 §, 41 §

”Kunnan tai useampien kuntien yhdessä tulee kotoutumista edistääkseen ja vahvistaakseen toimialarajat ylittävää yhteistyötä laatia kotouttamista edistävä ohjelma, jonka hyväksyy kyseisen kunnan kunnanvaltuusto ja joka tarkistetaan vähintään joka neljäs vuosi. Ohjelma huomioidaan kun laaditaan talousarvio ja taloussuunnitelma kuntalain (365/1995) 65 pykälän mukaisesti”⁵.

Valtiollinen kotoutumishjelma vuosille 2016–2019 painottaa neljää eri aluetta maahanmuuttajien kotoutumisessa: Hyödyntää maahanmuuttajien kulttuurisia vahvuuksia ja siten vahvistaa suomalaista innovaatiokykyä, tehostaa monialaista yhteistyötä kotoutumistyössä, lisätä yhteistyötä valtion ja kuntien välillä vastaanotettaessa henkilöitä, joille on myönnetty kansainvälinen suojelu sekä kannustaa avoimeen keskusteluun maahanmuuttajapolitiikasta, mutta ei hyväksyä rasismia.

Raaseporin kaupungin strategia vuosille 2018–2022 rakentuu seuraaville teemoille: Kestävä, toimiva ja ihana Raasepori. Ensisijalle nostettavia arvoja ovat avoimuus, osallistuminen ja tasa-arvo. Yhteistyö ja positiivinen asenne nostetaan esiin Raaseporin kaupungin työntekijöiden panostuksena. Strategiassa sanotaan: *”Raaseporin kaupunki toivottaa maahanmuuttajat tervetulleiksi ja auttaa heitä kotoutumaan yhteiskuntaan.”* Raaseporin kaupunki ottaa täten selkeästi kannan että se on kaikille ihana kaupunki, jossa ajatellaan kestävästi ja kotoutetaan maahanmuuttajia ja kohdellaan heitä tasa-arvoisina⁶

Hangon kaupungin strategiassa *”Hangon strategia 2025 - hyvän elämän merikaupunki”* asetetaan joitakin strategisia tavoitteita, joilla halutaan toteuttaa visio Hangosta vuonna 2025: *”Kasvava, vetovoimainen merellinen kaupunki, jossa hyvä elämä perustuu sujuvaan arkeen, viihtyisään ympäristöön ja elinvoimaiseen yritystoimintaan”⁷.* Strategisista päämääristä ensi kädessä tavoite *”terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen”* sivuaa kotoutumistyötä. Hangon kaupunki priorisoi strategiansa mukaan toimintaa, joka edistää terveyttä ja hyvinvointia ja toimii ennalta ehkäisevästi. Hyvin toimiva kotoutumistyö kiinnittää huomiota ehkäisevään työhön.

Maahanmuutto on luonnollinen prosessi yhteiskunnallisessa kehityksessä ja Hangon ja Raaseporin asukkaiden joukossa on ihmisiä, joilla on erilainen kulttuuritausta ja äidinkieli. Visioiden saavuttaminen hyvin toimivasta ja hyvinvoivasta yhteiskunnasta, jota sekä Hanko että Raasepori

⁵ Laki kotoutumisen edistämiseksi 1386/32 § 32

⁶ Kaupungin strategia 2018–2022

⁷ https://www.hanko.fi/files/4637/Strategi_2025_SVE.pdf

kuvaavat strategioissaan, vaaditaan, että varmistetaan kaikkien kuntalaisten huomioiminen työssä näiden päämäärien saavuttamiseksi ja että toimitaan aktiivisesti niiden esteiden poistamiseksi, jotka estävät maahanmuuttajia toimimasta täysivaltaisina kuntalaisina.

1.3. Kotoutumisohjelman työryhmä

Tämän ohjelman on laatinut poikkiammattillinen työryhmä, jossa on edustajia Raaseporin kaupungin osastoilta, joita maahanmuuttajakysymykset koskettavat. Hangon kaupungilla on ollut yksi edustaja työryhmässä. Kunnallisten viranhaltijoiden lisäksi on TE-toimistolla ollut yksi edustaja, Kelalla yksi edustaja, ja Raaseporin maahanmuuttajaneuvostolla on ollut kaksi jäsentä työryhmässä⁸. Työryhmän jäsenet ovat koonneet toimintakuvauksia ja muotoilleet kehitystarpeet ja yhteistyömahdollisuudet, joiden keskipisteessä on maahanmuuttajien kotoutuminen. Maahanmuuttajatoimisto on sitten koostanut aineiston. Lisäksi on kuultu maahanmuuttajia ja edustajia yhdistyksistä ja kolmannen sektorin organisaatioista, jotka ovat aktiivisia kotoutumistyössä seudulla, kuultu heidän näkemyksistään seudun kotoutumistyöstä ja alueen kehitysmahdollisuuksista ja kehitystarpeista.

1.4. Maahanmuuttajatilastoa Hangossa ja Raaseporissa

Raaseporissa on yhteensä noin 1 250 henkilöä, jonka äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Näiden henkilöiden osuus Raaseporin väestöstä on noin 4,5 %. Hangossa asuu noin 410 henkilöä, jonka äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi ja heidän osuutensa asukkaista on noin 4,7 %. Suurimmat kieliryhmät kotimaisten kielten jälkeen ovat viro, venäjä, arabia, kurdi, albania ja thai. Seudulla on edustettuna yhteensä 26 eri kieltä (katso liite)⁹.

⁸ Katso liitteestä koko työryhmä.

⁹ Tilastokeskuksen tietoa vuodelta 2016.

	Vieraskieliset henkilöt, %							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Raasepori	3,4	3,5	3,7	3,9	4,1	4,2	4,5	4,5

	Vieraskieliset henkilöt, %							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hanko	3,1	3,5	4,1	4,2	4,2	4,4	4,7	4,7

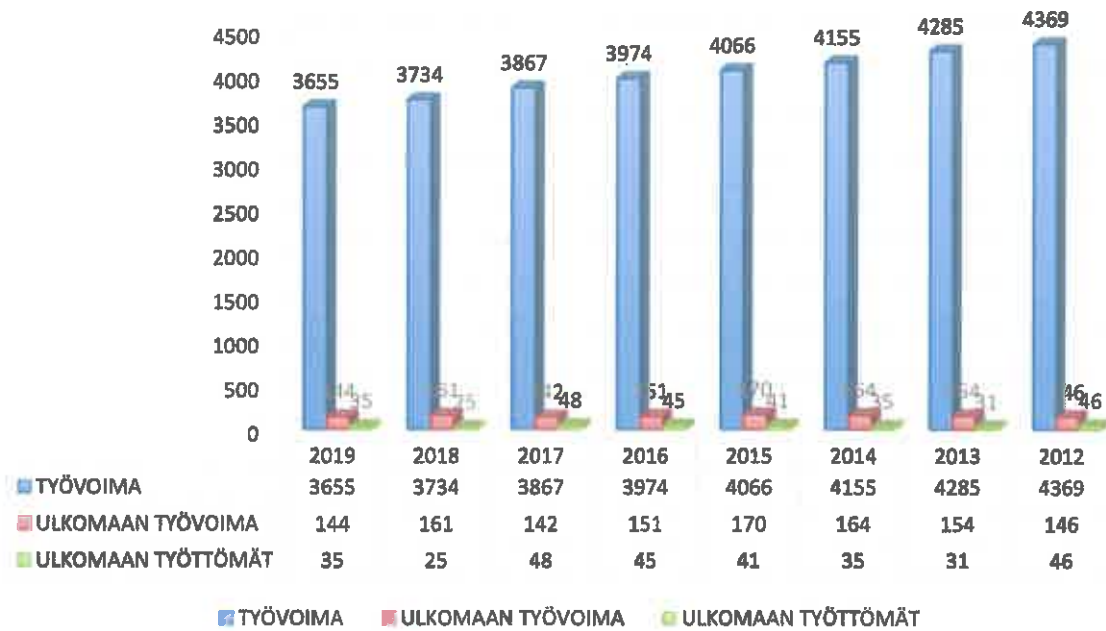
Pakolaisten vastaanotto Raaseporissa 2014–2018

Vuosi	Henkilöiden määrä	Kansallisuus
2014	25	Syyria (25)
2015	-	
2016	61	Irak (34), Afganistan (14), Syyria (9), Jemen (4)
2017	56	Irak (34), Afganistan (15), Syyria (6), Somalia (1)
2018	28	Irak (19), Afganistan (7), Eritrea (2)
Yhteensä	170 henkilöä	

Pakolaisten vastaanotto Hangossa 2014–2018

Vuosi	Henkilöiden määrä	Kansallisuus
2014	2	Irak
2015	-	
2016	4	Irak
2017	11	Afganistan
2018	6	Irak
Yhteensä	23 henkilöä	

HANKO

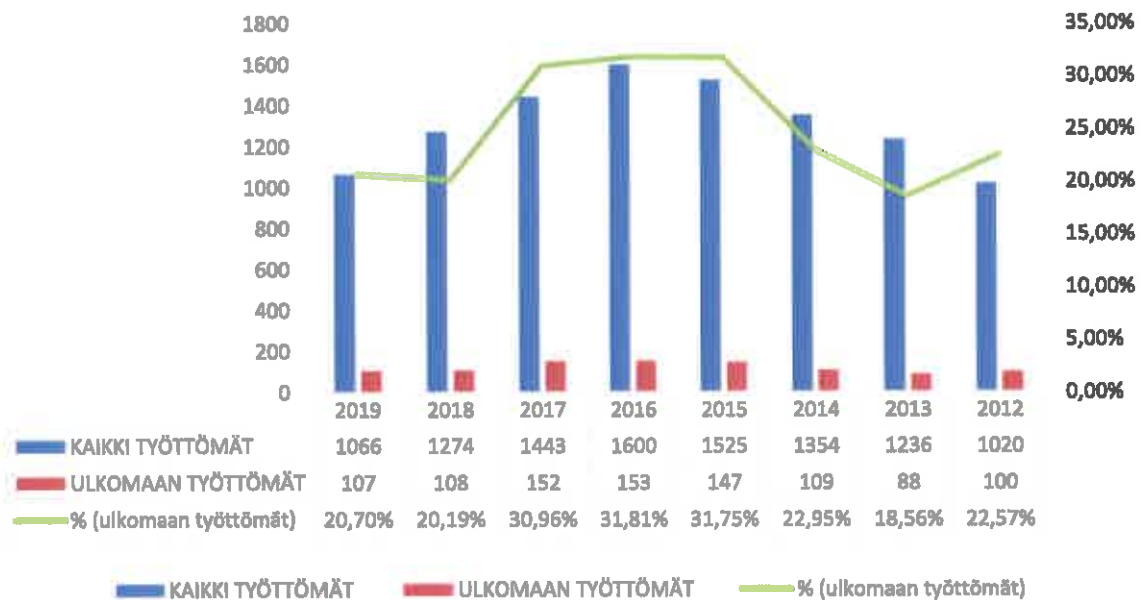
RAASEPORI

HANKO

RAASEPORI

1.5 Keskeisiä käsitteitä

Turvapaikanhakija on henkilö joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Tällaisella henkilöllä ei vielä ole oleskelulupaa Suomessa. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman jos hänelle myönnetään turvapaikka.

Turvapaikka on oleskelulupa, joka myönnetään ulkomaalaisille turvapaikkamenettelyn yhteydessä pakolaisaseman perusteella.

Kaksisuuntainen Integraatio viittaa maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteiseen kehitykseen. Samalla kun maahanmuuttaja kotoutuu, tulee yhteiskunnasta monikulttuurinen.

EU-kansalainen ja häneen verrattava henkilö on Euroopan Unionin (EU) jäsenvaltion tai Islannin, Liechtensteinin, Norjan tai Sveitsin kansalainen. EU-kansalaisella on oikeus liikkua vapaasti unionin alueella. EU-kansalaisen on pystyttävä itse elättämään itsensä, eli jos hän haluaa asua Suomessa, tulee hänellä olla työ tai toimiva yritys, opiskelupaikka, läheinen sukulaisside tai hänellä on oltava tarpeeksi varoja turvaamaan oma toimeentulonsa.

Perheenyhdistämisellä tarkoitetaan ulkomaalaiselle myönnettävää oleskelulupaa perhesiteiden takia. Suomen kansalaisen perheenjäsenet tai muun maan kansalaiset voivat hakea perheenyhdistämistä. Hakemuksen perheenyhdistämisestä voi tehdä esim. suomen kansalaisen ulkomaalainen aviopuoliso, Suomessa työssä olevan tai opiskelevan ulkomaalaisen perheenjäsen tai pakolaisena Suomeen tulleen perheenjäsen. Suomessa asuvaa perheenjäsentä, jonka kanssa on tarkoitus elää perhe-elämää, kutsutaan perheenkokoajaksi. Hakemuksen oleskeluluvasta perhesiteiden pohjalta voi jättää vain ulkomailla asuva hakija itse.

Pakolainen on henkilö, joka pakenee vainoa. Pakolaisasema myönnetään henkilölle, joka on saanut turvapaikan jossakin valtiossa tai jonka katsotaan olevan pakolainen UNHCR:n mukaan. Pakolainen on ulkomaalainen, jolla on perusteltua syytä pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperänsä, uskonsa, kansallisuuden tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisasema myönnetään henkilölle, joka on saanut turvapaikan jossakin valtiossa, tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen.

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja

taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen (laki kotoutumisen edistämiseksi 1386/2010, 3 §).

Kotouttamisen edistäminen on monialaista työtä, joka tukee ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista viranomaisten ja muiden toimijoiden toimenpiteiden ja palvelujen avulla.

Kotoutumiskoulutus parantaa aikuisten maahanmuuttajien mahdollisuuksia osallistua suomalaiseen yhteiskuntaan. Saadakseen työttömyysetuutta on osallistuttava alkukartoitukseen ja opiskeltava kotoutumiskoulutuksessa. Velvollisuus osallistua koulutukseen koskee sekä työvoimakoulutusta ja vapaaehtoista koulutusta, joka tapahtuu työllisyysetuudella. Kotoutumiskoulutuksessa osallistujat oppivat suomea tai ruotsia ja saavat kommunikaatiovalmiuksia ja yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia valmiuksia. Osallistujille tehdään lisäksi henkilökohtainen ammattisuunnitelma. Työvoimakoulutuksena maahanmuuttajat voivat myös suorittaa peruskoulu- ja lukio-opintoja, jos se helpottaa työmarkkinoille tai jatkokoulutukseen pääsyä. Kotoutumiskoulutusta järjestetään opetushallituksen ohjeiden mukaisesti.

Kansainvälinen suojelu tarkoittaa EU-direktiivin ja Suomen ulkomaalaislain mukaan pakolaisasemaa tai toissijaista suojeluasemaa.

Maahanmuuttaja on henkilö, joka muuttaa toiseen maahan (Suomeen).

Kiintiöpakolainen on henkilö, jonka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on katsonut pakolaiseksi ja jolle on myönnetty oleskelulupa valtion talousarviossa päätetyn pakolaiskiintiön mukaisesti. Viime vuosina Suomen pakolaiskiintiö on ollut 750–1 050 henkilöä.

Lailinen oleskelu tarkoittaa sitä, että ulkomaalainen oleskelee maassa tarvittavien ja voimassa olevien lupien nojalla. Oleskelu maassa on laillista, kun ulkomaalainen oleskelee maassa voimassa olevalla viisumilla, viisumivapauden nojalla tai voimassa olevalla oleskeluluvalla. Ulkomaalainen saa oleskella maassa laillisesti myös sen ajan, jonka hänen oleskelulupa- tai turvapaikkahakemuksensa käsittely vie.

Vastaanottokeskus vastaa turvapaikanhakijan ylläpidosta ja palvelusta sen ajan, kun turvapaikkahakemusta käsitellään. Lyhennetään usein: VOKK (vastaanottokeskus).

Laiton oleskelu tarkoittaa, että ulkomaalainen oleskelee Suomessa ilman voimassa olevia ja tarpeellisia asiakirjoja. Oleskelu Suomessa on laillista, kun ulkomaalaisella on voimassa oleva viisumi tai viisumivapaus tai kun henkilöllä on voimassa oleva oleskelulupa. Ulkomaan kansalainen oleskelee Suomessa laillisesti myös sen ajan, kun hänen oleskelulupa- tai turvapaikkahakemustaan käsitellään.

Paperiton on yleensä henkilö, jonka edellytykset lailliseen oleskeluun ovat lakanneet, koska turvapaikkahakemus on hylätty tai esim. viisumi on umpeutunut. Kaikilla kunnassa oleskelevilla on oikeus kiireelliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon, joka käsittää ruoan, hätämajoituksen sekä kiireellisen sairaan- ja terveydenhoidon. Paperittomilla lapsilla ja raskaana olevilla on oikeus samaan sairaus- ja terveydenhoitoon kuin muillakin Hangon ja Raaseporin kuntalaisilla.

Kolmansien maiden kansalaiset ovat ulkomaalaisia, jotka eivät ole EU:n kansalaisia tai sitä vastaavia henkilöitä, eli Islannin, Liechtensteinin, Norjan tai Sveitsin kansalaisia.

UNHCR on Yhdistyneiden Kansakuntien pakolaisjärjestö. YK:n pakolaisjärjestö

Ulkomaalainen on henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen. Pääsääntönä on, että ulkomaalainen tarvitsee Suomessa kotikunnan voidakseen käyttää kunnallisia palveluja. Maistraatti kirjaa ulkomaalaisen vakituiseksi asukkaaksi kuntaan ja antaa hänelle kotikunnan seuraavien kriteerien mukaan:

- EU-kansalaisen ja häneen verrattavissa olevan henkilön on ensin rekisteröitävä oleskelunsa Maahanmuuttovirastossa.
- Kolmansien maiden kansalaiset, eli henkilöt, jotka muuttavat Suomeen EU:n ja Schengen-alueen ulkopuolisesta maasta, tulee olla Maahanmuuttoviraston myöntämä toistaiseksi voimassa oleva tai pysyvä oleskelulupa.
- Toisen pohjoismaan kansalainen voi saada kotikunnan Suomesta, jos hänen on tarkoitus asua Suomessa vähintään vuoden.
- Jos ulkomaalaisella on esittää työsopimus tai opintotodistus, josta ilmenee, että työsuhde tai opiskelu kestää vähintään kaksi vuotta.
- Jos ulkomaalainen voi esittää sukuselvityksen, jonka mukaan hänen syntyperänsä on suomalainen.

- Huolimatta ulkomaalaisen kansalaisuudesta voi hän saada kotikunnan Suomessa, jos hän oleskelee maassa laillisesti ja hänen perheenjäsenellään (puoliso, alaikäinen lapsi, jonka huoltaja hän on) on kotikunta Suomessa ja hänellä on tarkoituksena asua Suomessa vähintään yhden vuoden.

Kela päättää, onko ulkomaalaisella oikeus asumisperusteiseen sosiaaliturvaan ja Kelan etuuksiin vai ei. Henkilöllä on oikeus asumisperusteiseen sosiaaliturvaan, jos asuminen Suomessa on jatkuvaa. Jatkuvalla tarkoitetaan mm. paluumuuttoa, vähintään kahden vuoden työtä Suomessa, kansainvälistä suojelua sekä avioliittoa tai muuta läheistä perhesuhdetta Suomessa asuvaan henkilöön.

1.5. Sosiaali-, terveydenhuolto- ja maakuntauudistus

Tämä ohjelma on laadittu aikana, jolloin sosiaali-, terveydenhuollon- ja maakuntauudistuksen sekä uuden kotouttamislain toteutuminen on epävarmaa. Työssä tämän ohjelman parissa olemme kuitenkin mahdollisuuksien mukaan yrittäneet ottaa huomioon tulevat muutokset. On kuitenkin hyvin mahdollista, että kotoutumishjelmaa on pakko tarkistaa, kun uudistus toteutuu.

Nykyisen uudistusehdotuksen mukaan tullaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (Ely-keskukset), julkiset työ- ja elinkeinopalvelut (TE-toimisto) ja KEHA-keskus lakkauttamaan ja niiden toiminta siirtämään maakunnan kasvupalveluihin. Osana tätä uudistusta uusitaan myös kotouttamislaki. Jos ja kun suunniteltu uudistus toteutetaan, tulee se aiheuttamaan suuria muutoksia siinä, miten kotoutumistyö on järjestetty. Monet sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluvat kunnalliset palvelut tullaan myös siirtämään maakunnille. Maakunnilla tulee olemaan kokonaisvaltainen vastuu siitä, että kotouttamista edistäviä palveluja on varmasti saatavilla maakunnan tarpeiden mukaan. Palvelut tullaan järjestämään osana maakuntien sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja ja kasvupalveluja. Kunnilla tulee kuitenkin olemaan suuri rooli kotoutumistyössä ja nykyinen uudistusehdotus ei muuttaisi kunnan vastuuta varmistaa kotoutumista edistävän palvelun kehitys ja saatavuus kuntatasolla¹⁰.

¹⁰ Lisätietoa ”Kotolaki tulee- oletko valmis” Juha-Pekka Suomi, työ- ja elinkeinoministeriö.

2. Kotouttamista edistävät palvelut Hangossa ja Raaseporissa: toiminta, eri toimialojen ja jaostojen välisen vastuun ja työn jako

2.1 Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajapalvelu

Maahanmuuttajapalvelu on osa Raaseporin kaupungin sosiaalipalvelun osastoa. Hangon kaupungilla on maahanmuuttajatoimiston kanssa jatkuva sopimus ostopalveluista. Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajapalvelulla, ”maahanmuuttajatoimistolla” on koordinoiva vastuu kotoutumistyössä Hangossa ja Raaseporissa. Tämä merkitsee käytännössä, että maahanmuuttajatoimisto tekee yhteistyötä muiden osastojen, toimialojen, viranomaisten ja toimijoiden kanssa kysymyksissä, jotka koskevat kotoutumista ja maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Maahanmuuttajatoimisto ei hoida muiden osastojen tai viranomaisten työtehtäviä. Maahanmuuttajatoimisto pyrkii sen sijaan hyvään yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa varmistaakseen, että kaikki kunnalliset palvelut ovat maahanmuuttajataustaisten ihmisten saatavilla ja että näillä ihmisillä on mahdollisuus kaikilla tasoilla ja kaikissa elämän vaiheissa elää täyttä ja hyvää elämää Hangossa ja Raaseporissa.

Maahanmuuttajatoimiston tiimillä on kokonaisvaltainen vastuu kotoutumisprosessin aloittamisesta henkilöille, joille on myönnetty kansainvälinen suojelu. Tiimiä johtaa maahanmuuttajakoordinaattori ja tiimi koostuu pakolaisohjaajasta ja sairaanhoitajasta sekä tulkeista, jotka on palkattu tuntipalkalla tai määräaikaisilla sopimuksilla.

Maahanmuuttajatoimiston työ perustuu lakiin kotoutumisen edistämisestä.

Maahanmuuttajatoimiston palvelujen tavoitteena on, että niitä ei tarvittaisi ja asiakkaat osaisivat itse navigoida kunnallisessa palvelutarjonnassa ja suomalaisessa yhteiskunnassa.

2.1.1 Maahanmuuttajatoimiston tehtävät ja toimintamuodot

Maahanmuuttajatoimisto tarjoaa opastusta, neuvoja ja tietoa kaikille maahanmuuttajille Hangossa ja Raaseporissa. Maahanmuuttajatoimisto tukee ja opastaa maahanmuuttajataustaisia ihmisiä kontakteissa eri viranomaisten kanssa, kuten Kela, TE-toimisto, terveydenhuolto, sosiaalitoimisto, koulut, päivähoido, Maahanmuuttovirasto, oikeusaputoimisto ja muut viranomaiset.

Maahanmuuttajatoimistossa saa tukea asioiden hoitamisessa sekä neuvoja ja opastusta kaikissa kysymyksissä, jotka koskevat elämää ja asumista Suomessa.

Maahanmuuttajatoimisto pyrkii olemaan helposti lähestyttävä toiminnallisesti. Tämä viittaa siihen, että maahanmuuttajatoimiston palvelujen tulee olla niin helposti saatavilla kuin mahdollista ja kynnys ottaa yhteyttä maahanmuuttajatoimistoon on oltava matala. Maahanmuuttajatoimistolla on avoin vastaanotto, jossa maahanmuuttajataustaiset henkilöt voivat käydä toimistossa ilman ajanvarausta. Muina aikoina käynnit sovitaan mieluusti ajanvarauksella, joko tulemalla varaamaan aika, puhelinsoitolla tai sähköpostilla. Jos tarvitaan tulkkausta, maahanmuuttajatoimisto järjestää sellaisen, joko puhelintulkkauksena tai läsnä olevan tulkin avulla.

Maahanmuuttajien kotoutuminen ei ole ylhäältä johdettu prosessi, vaan maahan muuttavan henkilön oma toiminta ja motivaatio ovat kotoutumisprosessissa kantava voima. Kaikille maahanmuuttajille on annettava tukea ja opastusta siten, että heillä on mahdollisuus löytää oma paikkansa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajia on kohdeltava kunnioituksella ja heidän kulttuurinsa ja uskontonsa on huomioitava ja niitä on ymmärrettävä. Toimiva kommunikaatio ja asiakassuhde rakentuvat molemminpuoliselle kunnioitukselle ja luottamukselle. Avoin ja selkeä kommunikaatio on huipputärkeää silloin, kun työskennellään maahanmuuttajataustaisten ihmisten kanssa, joille sosiaaliset koodit ja yhteiskunnalliset odotukset voivat olla epäselviä ja vaikeita ymmärtää. Työ ja kommunikaatio maahanmuuttajataustaisten ihmisten kanssa voi olla erityisen haastavaa puutteellisesta kielitaidosta johtuen. Monissa kulttuureissa voi myös olla suuri kunnioitus tai epäluulo viranomaisia kohtaan, ja tyytymättömyyden ja kyseenalaistamisen ilmaisemista katsotaan pahalla.

2.1.2 Pakolaisten vastaanotto

Kuntaan voi tulla pakolaisena eri tavoin. Henkilö voi saapua kiintiöpakolaisena, kun hän sitä ennen on läpikäynyt valintaprosessin ja hänelle on annettu oleskelulupa ennen matkan järjestämistä Suomeen. Suomeen voi tulla turvapaikanhakijana, ja sitten kun turvapaikka on myönnetty, saa henkilö kuntapaikan vastaanottokeskuksessa. On myös mahdollista muuttaa kuntaan itsenäisesti sen jälkeen, kun on saanut myönnetyn pakolaisaseman ja oleskeluluvan tai saapua Suomeen perheen yhdistämisprosessin kautta. Yhteistä näille eri pakolaiskategorioille on, että kaikilla on

samat oikeudet kuin muilla kuntalaisilla saada kunnallisia ja valtiollisia palveluja. Kotouttamista edistävien palvelujen suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon, että eri ryhmien sisällä tai välillä voi olla suurta vaihtelua näille palveluille asetetuissa tarpeissa ja vaatimuksissa sekä niiden kattavuudessa ja tarvitun tuen tehokkuudessa. Henkilö, joka saapuu kiintiöpakolaisena suoraan Raaseporiin, tarvitsee yleensä laajempia tuki- ja kotoutumispalveluita kuin henkilö, joka on saapunut Suomeen turvapaikanhakijana ja on jo pidemmän aikaa asunut maassa saadessaan oleskeluluvan. Tukitarvetta ja tukimuotoja tulee kuitenkin aina arvioida yksilökohtaisesti, ja ne voivat vaihdella kotoutumisaikana ja sen jälkeen.

Nykyisen Ely-keskuksen kanssa kiintiöpakolaisten koordinoinnista solmitun sopimuksen mukaan on Raaseporin kaupungin otettava vastaan 25 kiintiöpakolaista joka kolmas vuosi. Tämä sopimus laadittiin vuonna 2014 ja silloin kaupunki otti vastaan 25 henkilön ryhmän Syyriasta. Vastauksena pakolaiskriisiin ja kuntapaikkojen suureen tarpeeseen päätti Raaseporin kaupunginhallitus 7.3.2016 myöntää 68 kuntapaikkaa vuosina 2016–2017 pakolaisille, jotka ovat saaneet oleskeluluvan. Samankaltainen päätös tehtiin Raaseporin kaupunginhallituksessa 9.4.2018 kun myönnettiin 20 + 20 kuntapaikkaa vuosille 2018 ja 2019. Nämä kuntapaikat voidaan myöntää sekä vastaanottokeskuksista tuleville pakolaisille kuin kiintiöpakolaisillekin. Nykytilanteessa (talvi 2019) on kuntapaikkojen tarjonta Suomessa suurempi kuin kysyntä, eikä ole selvää, täytetäänkö myönnetyt kuntapaikat Raaseporissa vuonna 2019.

Hangossa on tehty päätös olla ottamatta vastaan kiintiöpakolaisia niin kauan kuin Punaisen Ristin vastaanottokeskus toimii paikkakunnalla. Vastaanottokeskuksen toiminta merkitsee mm. että perusopetuksen ja lastensuojelun resursseja menee jossain määrin myös vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijoille.

2.1.3 Pakolaisten vastaanoton taloudelliset korvaukset ja kotouttamispalvelujen järjestäminen

Kunnalle myönnetään laskennallista korvausta jokaisesta henkilöstä, jolla on pakolaisasema ja joka on kirjoilla kunnassa. Jokaisesta vastaanotetusta yli seitsemänvuotiaasta henkilöstä, saadaan laskennallinen korvaus, joka on 2 300 €/vuosi ja 6 845 €/vuosi henkilöistä, jotka ovat alle seitsemänvuotiaita. Korvaus maksetaan neljältä vuodelta kiintiöpakolaisten osalta ja kolmelta vuodelta muiden pakolaisten osalta. Laskennalliset korvaukset jotka kunta saa henkilöistä, joilla on

pakolaisstatus mahdollistavat henkilöstön palkkaamisen maahanmuuttajatoimistoon järjestämään kotouttamispalveluja. Kotouttamislaki sanoo seuraavaa korvauksista *”Kunnalle maksetaan valtion varoista laskennallista korvausta 2 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun henkilön ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä”*¹¹..

Kunnalle korvataan sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksista todelliset kustannukset, esimerkiksi vamman tai sairauden edellyttämän pitkäaikaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä kunnalle aiheutuneet kustannukset, erityisistä syistä (esim. lastensuojelu) muut kunnalle aiheutuneet kustannukset tai korvaus palveluista lapsista ja nuorista jotka oleskelevat maassa ilman huoltajaa. Kustannusten on oltava huomattavia, eli korkeammat kuin yhden vuoden ajalta maksettava laskennallinen korvaus (2 300 €). Korvausajanjakso on korkeintaan kymmenen vuotta.

Kustannukset palveluista alaikäisille, jotka oleskelevat maassa ilman huoltajaa, korvataan siihen asti, kun nuori täyttää 21 vuotta. Kustannusten korvaus pohjaa sopimukselle, jonka kunta ja Ely-keskus ovat solmineet koskien erityisiä kustannuksia kyseisistä henkilöstä.

Kunta saa korvausta tulkkauspalveluista, joita tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluissa, kotoutumissuunnitelman laatimisessa, kotoutumispalvelujen saatavuudesta maahanmuuton alkuvaiheessa, kuntaan tutustumisessa sekä koulun ja päiväkodin välisessä yhteistyössä. Joissakin tapauksissa voidaan myös käännöskustannukset korvata. Tulkkaus- ja käännöskustannukset korvataan toteutuneiden kustannusten mukaan. Kunnalle korvataan kustannukset, jotka johtuvat toimeentulotuen maksamisesta henkilölle, joka kuuluu kohderyhmään todellisten kustannusten perusteella. Korvausaika on korkeintaan kolme vuotta.

2.1.4 Kotoutumisprosessin aloitusvaihe

Maahanmuuttajatoimiston pakolaisohjaajilla on pääasiallinen vastuu pakolaisten kotoutumisprosessin aloitusvaiheessa. Usein pakolaisohjaajasta tulee aloitusvaiheessa ensisijainen kontakti ympäröivään yhteiskuntaan ja suomalaiseen kulttuuriin. Pakolaisohjaajien työtehtäviin kuuluu lähinnä asiakkaiden ohjaaminen ja tukeminen kaikissa Suomessa asumista ja elämistä

¹¹ Laki kotoutumisen edistämiseksi, luku 6 § 46

koskevista asioista. Näitä asioita ovat: asumisen järjestäminen, pankkitilin avaaminen, rekisteröinnin hoitaminen maistraatissa, Kela, TE-toimisto ja asiakkaan tukeminen näissä asioissa, järjestää henkilöllisyystodistus ja avustaa oleskelulupa-asioissa, ilmoittaa lapset päiväkotiin, esikouluun ja kouluun ja tukea vanhempia näissä yhteyksissä. Pakolaisohjaajat auttavat myös perheiden yhdistämisprosesseissa. Kotouttamisprosessin aloitusvaiheessa voidaan lyhyemmäksi ajaksi palkata myös kulttuuritulkki, eli henkilö, jolla on sama äidinkieli ja kulttuuritausta kuin pakolaisryhmällä, siinä vaiheessa, kun ohjauksen ja tuen tarve käytännön asioissa on suurin.

Sairaanhoitajan viran perustaminen maahanmuuttajatoimiston pakolaisten vastaanottotiimiin on helpottanut yhteistyötä maahanmuuttajatoimiston ja sosiaali- ja terveydenhuollon välillä sekä taannut sujuvamman hoitoprosessin juuri tulleille pakolaisille, joiden on vaikea hoitaa omia sairaus- ja terveysasioita ja ymmärtää yhä enemmän digitalisoituvampaa sairaanhoitojärjestelmää. Sairaanhoitaja on myös koordinoanut terveystarkastukset, jotka suoritetaan pakolaisen saapuessa Suomeen. Sairaanhoitaja tarjoaa myös ehkäisevää terveydenhoitoa kuten neuvontaa erilaisissa terveyteen ja sairauksiin liittyvissä asioissa. Sairaanhoitaja seuraa myös erikoissairaanhoidon tarvetta ja sen kustannuksia havaitakseen, täyttävätkö nämä kustannukset ja pakolaisille saatavien erityiskorvausten ehdot, jotta niitä voidaan hakea takaisin Ely-keskukselta.

Kotoutumisen aloitusvaiheessa on myös tärkeää järjestää mahdollisuus tutustua kaupungin vapaa-ajanviettojärjestelyihin ja yhdistystoimintaan sekä tarjota ja kouluttaa ystävällisyyttä juuri saapuneille yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Ryhmäohjaustilaisuuksia, jotka keskittyvät eri teemoihin kuten Kelan tukijärjestelmään, lapsiperheiden palveluihin, terveys- ja sairaanhoitoaiheisiin jne. tulee järjestää tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä kunnan muiden osastojen ja toimialojen kanssa. Vertaistukiryhmien ja muun vapaaehtoistoiminnan kautta voivat aikaisemmin saapuneiden pakolaisten ja maahanmuuttajien kokemukset ja tiedot helpottaa kotoutumista ja pakolaisten sopeutumista uuteen kotimaahansa.

Kaikilla maahanmuuttajilla on oikeus saada kotoutumissuunnitelma ja aloittava kartoitus¹². Jos maahanmuuttaja on työtön työnhakija ja siten TE-toimiston asiakas, laatii TE-toimisto nämä asiakirjat yhdessä asiakkaan kanssa. Jos hän ei ole TE-toimiston asiakas, vaan esim. kotona lapsen kanssa tai asiakas on seniori, tulee maahanmuuttajatoimiston laatia nämä suunnitelmat ja

¹² Laki kotoutumisen edistämiseksi (1386/2010) § 10–§ 18

kartoitukset yhdessä asiakkaan kanssa. Perheiden kanssa voidaan myös laatia erillinen kotoutumissuunnitelma, jos katsotaan, että se edistäisi perheen kotoutumista. Laitimalla nämä suunnitelmat saa maahanmuuttajatoimiston henkilökunta paremman käsityksen perheiden tilanteesta ja heidän tarpeistaan saada palveluja ja tukea. Jos asiakas tai perhe tarvitsee intensiivisempää tukea ja palvelua tulee palvelutarpeesta tehdä arvio yhteistyössä sen sosiaalityöntekijän kanssa, joka vastaa pakolais- ja maahanmuuttaja-asioista.

2.1.5 Tulkkipalvelut

Maahanmuuttajatoimisto välittää tulkkveja Hangon ja Raaseporin eri kunnallisille osastoille. Muut kuin kunnalliset toimijat hoitavat tulkkivaraukset omien ohjeidensa mukaan. Tulkin tarpeesta päättää tilaava viranomainen. Jokaisella henkilöllä, joka tarvitsee tulkkia, on kielilain (423/2003) ja lain kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) mukaan oikeus tähän palveluun yhteydenpidossa viranomaisiin asioissa, jotka koskevat kotouttamisasiota, sosiaali- ja terveydenhuoltoa, varhaiskasvatusta ja sivistystä tai muita viranomaisen alullepanemia asioita.

Maahanmuuttajatoimistolla on alueella käytössään tavallisempien maahanmuuttajakielten tulkkveja, jotka maahanmuuttajatoimisto on palkannut tuntitaksalla ja joille tehtävät välitetään. Jos paikallista tulkkia ei ole saatavilla tai jos asian laatu vaatii ulkopuolisen tulkin käyttöä, tilaa joko maahanmuuttajatoimisto tai tulkkia tarvitseva yksikkö tulkin joitakin ulkopuoliselta tulkkivälitykseltä. Lastensuojelu- tai muissa aroissa asioissa voi olla hyvä käyttää ulkopuolista, neutraalia tulkkia, jota asiakas ei tunne. Tulkkia käytettäessä on viisainta varata kaksinkertainen aika tehtävään kuin vastaava asia tavallisesti muuten veisi.

Puhelintulkkkaus, eli tulkki on mukana puhelimen välityksellä, on varteenotettava vaihtoehto, kun tarvitaan tulkkia. Puhelintulkkkaus voi olla halvempaa ja yksinkertaisempaa järjestää, etenkin sellaisissa tapauksissa jossa tulkin työmatkasta Hankoon tai Raaseporiin tulisi pitkä.

Puhelintulkkkaus on myös osoittautunut olevan hyvä ja tehokas ratkaisu monissa tilanteissa, kun on nopeasti ja odottamatta tarvittu tulkkkausta. Laitteiston ja puhelimen on oltava uudenaikaisia ja

vastattava nykyhetken vaatimuksia. Muissa tilanteissa kun esim. läsnä on useita ihmisiä tai jos tulkin apua tarvitseva on lapsi, on läsnä oleva tulkki parempi vaihtoehto.

Tulkkipalvelut henkilöille, joille on myönnetty kansainvälinen suojelu (pakolaiset) korvaa valtio, kunnes henkilö on saanut Suomen kansalaisuuden. Näiden asiakkaiden laskuttaminen tapahtuu maahanmuuttajatoimiston kautta, joka sitten hakee kulut takaisin Ely-keskukselta. Muiden maahanmuuttajien (ei pakolaiset) osalta tulkkitulot maksaa tilaava viranomais.

2.1.6 Palveluja paperittomille henkilöille Hangossa ja Raaseporissa

Paperittomat henkilöt ovat tässä yhteydessä ihmisiä, joiden edellytykset lailliseen oleskeluun ovat umpeutuneet koska he ovat saaneet kielteisen päätöksen turvapaikkahakemukseensa ja he eivät enää saa ylläpitoa, toimeentuloa ja muita palveluja vastaanottokeskusten kautta.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 12 §:n nojalla on Raaseporissa katsottu, että näiden henkilöiden välttämätöntä huolenpitoa ja elatusta ei saa vaarantaa ja siten Raaseporin kaupunki on myöntänyt kiireellistä ja välttämätöntä toimeentulotukea tälle paperittomien ryhmälle. Kiireellistä ja välttämätöntä toimeentulotukea on myönnetty maksusitoumuksien muodossa ruokakauppoihin, joka perustuu toimeentulotuen perusosan ruokanormiin. Tämän lisäksi on myönnetty maksusitoumuksia apteekkeihin sekä hätämajoitusta silloin kun se on ollut välttämätöntä. Kiireellisen sosiaalipalvelun kulut kunnat voivat hakea takaisin Kelalta.

Hangossa on järjestetty palvelu paperittomille siten, että he voivat hakea ruokapaketin kaupungin keskuskeittiöstä ja hätämajoitus järjestetään tarvittaessa. Hangon paperittomia, jotka tarvitsevat kiireellistä sosiaalipalvelua, pyydetään ottamaan yhteyttä sosiaalipalveluyksikköön.

Paperittomilla henkilöillä on oikeus kiireelliseen terveyden- ja sairaanhoitoon. Akuuteissa tapauksissa on käännyttävä yhteispäivystyksen puoleen. Ei-akuuteissa tapauksissa asioissa paperiton henkilö voi ottaa yhteyttä maahanmuuttajatoimiston sairaanhoitajaan, joka voi tehdä ensiarvion hoitotarpeesta. Paperittomilla lapsilla ja raskaana olevilla naisilla on oikeus samaan sairaus- ja terveydenhoitoon kuin muillakin Hangon ja Raaseporin kuntalaisilla. Paperittomia lapsia koskee myös lastensuojelulaki samalla tavoin kuin kunnan muita lapsiakin ja lapsen haavoittuva asema tulee ottaa erityisesti huomioon työssä paperittomien perheiden parissa.

Työssä paperittomien henkilöiden kanssa on yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden ja järjestöjen kuten Punaisen Ristin, seurakuntien, Emmaus ry:n sekä yksittäisten tukihenkilöiden kanssa erittäin tärkeää.

Seudulla olevien paperittomien henkilöiden määrää on vaikea arvioida. Tämä johtuu osittain siitä, että osa paperittomista henkilöistä välttelee yhteyttä viranomaisiin peläten karkotusta, mutta myös siitä, että paperittomuus tavallisesti on määräaikainen ja tilapäinen vaihe laillisten maassa oleskelujen välillä. Syksyllä 2017 ja talvella 2018 maahanmuuttajatoimistolla oli enimmillään 20 paperitonta asiakasta, jotka asuivat Raaseporissa. Hangossa oli yksittäisiä henkilöitä. Keväällä 2018 nämä henkilöt olivat kuitenkin joko hakeneet uudestaan turvapaikkaa tai hakeneet oleskelulupaa muilla perusteilla, kuten opiskelu tai perhesiteet. Osa oli myös poistunut maasta. On vaikea arvioida, miten tilanne kehittyy tulevina vuosina, mutta voidaan olettaa, että niin kauan kuin paikkakunnilla on pakolaisten vastaanottokeskuksia, tulee myös olemaan paperittomia henkilöitä, jotka ohjataan kuntiin saamaan kiireellistä ja välttämätöntä sosiaalihuoltoa, johon heillä on oikeus.

2.1.7 Vastaanottokeskukset Hangossa ja Raaseporissa

Vastauksena suureen määrään turvapaikanhakijoita avattiin vuonna 2015 paikkakunnilla kolme vastaanottokeskusta, kaksi Raaseporissa ja yksi Hangossa. Enimmillään näissä vastaanottokeskuksissa asui noin 700 turvapaikanhakijaa. Tällä hetkellä (talvella 2019) on Hangossa yksi vastaanottokeskus, jota hoitaa Punainen Risti ja jossa on 150 paikkaa turvapaikanhakijoille, ja yksi vastaanottokeskus Meltolassa, Raaseporissa, jota hoitaa Medivida ja jossa paikkoja on 230 turvapaikanhakijalle¹³. Vastaanottokeskuksissa asuvien turvapaikanhakijoiden lisäksi asuu seudulla tällä hetkellä noin 50 turvapaikanhakijaa yksityisesti.

Vastaanottokeskuksilla on pääasiallinen vastuu järjestää palvelua ja huolehtia turvapaikanhakijoiden elatuksesta. Kunnan kanssa tehdyn erillisen sopimuksen mukaan järjestetään lapsi- ja äitiysneuvolatoiminta yhteistyössä kunnallisen ehkäisevän terveydenhuollon kanssa. Turvapaikkaa hakevilla lapsilla on oikeus peruskouluopetukseen ja lastensuojelupalveluihin

¹³ Maahanmuuttovirasto ilmoitti 4.1.2019, että se sulkee Meltolan vastaanottokeskuksen 31.3.2019.

samassa määrin kuin kunnan muillakin lapsilla. Turvapaikanhakijoille järjestetyn palvelun kustannukset voidaan hakea takaisin maahanmuuttovirastolta.

2. 2 Sosiaali- ja terveystalvelut

2.2.1 Sosiaalipalvelut

Hangon sosiaalipalveluosasto koostuu Pikku-lilla-perhekeskuksesta, lapsiperhepalveluista, lastensuojelusta ja aikuissosiaalityöstä. Raaseporissa sosiaalipalvelujen osasto koostuu yksiköistä aikuissosiaalityö, lapsi- ja perhepalvelut, vammaispalvelut sekä maahanmuuttajapalvelut. Maahanmuuttajapalvelujen lisäksi etupäässä aikuissosiaalityöllä ja Hangon Pikku-lilla-perhekeskuksella on huomattavampi rooli kuntien kotouttamistyössä.

Aikuissosiaalityössä toimintaa ohjaavat lähinnä seuraavat lait: Suomen perustuslaki, sosiaalihuoltolaki, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, laki toimeentulotuesta, etenkin täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki, laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista, laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista ja hallintolaki.

Alkuissosiaalityössä pyritään kaikkien henkilöiden asioiden mahdollisimman tasapuoliseen ja oikeudenmukaiseen käsittelyyn, eikä maahanmuuttajatausta oikeuta erityiskohteluun. Positiivinen erityiskohtelu sosiaalityön puitteissa voi tapahtua erityisten yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Hakemusten arvioinnissa voidaan siinä suhteessa ottaa huomioon henkilön maahanmuuttajatausta useimmiten ajatellen kotoutumista ja lakia kotoutumisen edistämiseksi. Tarvittaessa sosiaalitoimisto tilaa/järjestää tulkin.

Voimassa olevat normit suhteessa täydentävään ja ehkäisevään toimeentulotukeen seudulla koskevat kunnan kaikkia asukkaita samalla tavalla. Nykytilanteessa ei esim. ole normeja tai alustoja täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämiseen Raaseporissa, jotka mahdollistaisivat niiden kulujen ja menojen tukemisen, joita syntyy haettaessa perheiden yhdistämistä.

Kunnassa on yksi maahanmuuttajaryhmä, jonka kotoutuminen ja itsenäinen asioiden hoito ei ole onnistunut täysin. Näillä henkilöillä on enemmän yhteydenottoja aikuissosiaalityöhön ja muihin viranomaisiin ja on olemassa selvä tarve ei ainoastaan tilapäiseen ohjaukseen, vaan välillä myös pidempiaikaiseen ja jäsennehtyyn ohjaukseen. Tässä on tarve kehittää sosiaalihojausta maahanmuuttajille, jotka eivät saa ohjausta maahanmuuttajatoimiston ohjaajilta. Asumiseen, vuokran maksuun, kotivakuutuksen ottamiseen ja muiden laskujen maksamiseen liittyy monia käytännöllisiä asioita, jotka eivät aina ole kaikille ihan selviä. Voi olla esim. hyvin haastavaa ymmärtää Kelan päätöksiä Kelan etuuksista ja perustoimeentulotuesta. On tärkeää tukea uusia maahanmuuttajia käyttämään kotoutumisaikansa niin hyvin kuin mahdollista.

Uusi sosiaalihuoltolaki on aikuissosiaalityössä tärkeä ohjausväline. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on vahvistaa peruspalvelua ja sitä kautta vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta.

Asiakassuuntaisuus on yksi lain tärkeimmistä periaatteista, samoin kuin se, että palvelu toimii niin hyvin kuin mahdollista asiakkaan tarpeita ajatellen. On tärkeitä nykyistä laajemmin ottaa asiakkaat mukaan toiminnan suunnitteluun. Yhteistyön lisääminen asiakkaiden kanssa on välttämätöntä, jos aiomme onnistua luomaan asiakaslähtöisiä palvelukokonaisuuksia. Tarvittaessa palvelutarpeesta tehdään moniammatillisia arviointeja. Palvelutarvearvion pohjalta laaditaan tarvittaessa asiakassuunnitelmia, jotka ovat tärkeä työkalu prosessien jatkuessa. Rajat ylittävä yhteistyö on erittäin tärkeää, jotta palvelusta saadaan mahdollisimman optimaalista. Sähköisten palvelujen kehitys on myös tärkeä osa palvelukokonaisuutta.

Hangon sosiaalipalveluissa on sosiaalihojaaja, joka vastaa kotoutumistyöstä yhteistyössä maahanmuuttajapalvelujen kanssa. Sosiaalihojaajan ja maahanmuuttajapalveluiden väline työn- ja vastuunjako on joustava ja riippuu paljon asiakkaan tarpeesta, mutta yleisesti ottaen aikuissosiaalityön sosiaalihojaajan on hoidettava ne asiat, jotka koskevat toimeentulon varmistamista, täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea, häätöuhkaa ja muita tilanteita, joissa tuen tarpeen katsotaan olevan tavallista laajempi. Pakolaisohjaajien, eli maahanmuuttajatoimiston tehtävä koskien asiakkaita Hangossa on suurin piirtein sama kuin Raaseporin asiakkaiden kanssa. Ohjaajalla on siis suuri rooli, etenkin kotouttamisen alkuvaiheessa, saada asiakkaan arki sujumaan. Jos pakolaisohjaaja huomaa, että hänen työpanoksensa ei riitä, ja käy ilmi, että asiakkailla on erityisen suuri tuen tarve, tai hän on erittäin haavoittuvassa tilanteessa, tulee pakolaisohjaajan tehdä pyyntö sosiaalihuollolle tuen tarpeen arvioimiseksi, mikä arvio lähetetään sosiaalipalveluille.

Asiakkaalle määrätään tällöin seitsemän päivän kuluessa yhteyshenkilö, ja prosessi asiakkaan tuen tarpeen arvioimiseksi ja asiakassuunnitelman muotoilemiseksi alkaa.

Lomake yhteydenottoa ja ilmoitusta varten sosiaalipalvelulle tuen tarpeen arvioimiseksi on Hangon kaupungin kotisivulla, ja sen voi täyttää myös yksityishenkilö.

2.2.2 Terveydenhoitopalvelut

Terveydenhoitopalveluihin kuuluu ehkäisevä terveydenhuolto eli äiti-lapsi -neuvola ja koulu-opiskelijaterveydenhuolto, terveyskeskuksen avovastaanotto (TK), kuntouttava toiminta, hammashuolto, mielenterveyshoito ja päihdehuolto sekä hoito TK:n vuodeosastolla.

Terveydenhoitopalveluja, mukaan lukien mielenterveyshoidon ja päihdehuollon ja hammashuollon palvelut, tarjotaan kaikille kuntalaisille samassa mitassa. Henkilökunta painottaa erityisesti, miten tärkeää on tiedottaa ja opastaa maahanmuuttajia eri palvelujen saamiseksi.

Kun maahanmuuttajaa hoidetaan TK:n vuodeosastolla, on hänellä usein mukanaan omaisia ja myös tässä tehdään yhteistyötä asiakkaan ja hoitohenkilökunnan välillä ja järjestetään esim. tulkkipalvelua.

Uuden pakolaisryhmän saapuessa nimetään terveydenhoidossa yhteyshenkilö, joka koordinoi ryhmän asioita yhteistyötahojen ja viranomaisten kanssa. Pakolaisille tehdään kattava terveystarkastus, myös hampaiden sekä silmien kuntotarkastus, ja ohjataan tarvittaessa jatkohoitoon tai näöntarkastukseen silmälasien hankintaan.

Vastaanottokeskusten turvapaikanhakijoilla on "hoitosuunnitelman" kautta oikeus äiti-lapsi -neuvolan palveluihin, koulu-opiskelijaterveydenhoitoon sekä kiireelliseen hoitoon. Paperittomat saavat Raaseporissa äiti-lapsi -neuvolan palvelut ja perusopetuksessa opiskelevat saavat terveydenhoitopalvelut.

2.2.3 Mielenterveyshoito ja päihdehuolto

Mielenterveyshoito koostuu kolmesta tiimistä: lapsi- ja nuorisotiimi, aikuistiimi ja rehabcenter/kuntoutustoiminta. Toimintaa on Tammisaarella, Karjaalla ja Pohjassa.

Mielenterveyshuolto toimii matalan kynnyksen periaatteella – palvelun on oltava helposti saatavilla.

Päihdehuollon vastaanotto toimii ajanvarauksella ja se koostuu ajanvarausvastaanotosta ja liikkuvasta toiminnasta. Liikkuvan toiminnan tukikohta on Tammisaarella, mutta palvelua annetaan asiakkaiden kotona koko Raaseporin alueella. Ajanvarausvastaanotot sijaitsevat Tammisaarella, Karjaalla ja Pohjassa. Päihdehuolto palvelee asiakkaita, joilla on riippuvuusongelmia. Myös riippuvuusongelmaisten omaiset saavat tukea. Huoltoon on matala kynnyks ja se perustuu vapaaehtoisuuteen.

Maahanmuuttajien mielenterveyshoidossa ja päihdehuollossa on haasteita. Lasten koulunkäynti on joissakin tapauksissa satunnaista, mikä voi johtaa siihen, että käsitys lapsen kokonaistilanteesta monissa tapauksissa kärsii. Maahanmuuttajavanhemmillä esiintyy psyykkistä pahoinvointia, mikä johtaa siihen, että heidän on vaikea tukea lapsia niiden kehityksessä. Pitkäkantoisemman hoidon tarjonta voi olla haasteellista, koska lapsen elämäntilanne on usein epäselvä ja epävakaa. Siksi on usein vaikea tietää mistä lapsen eri vaikeudet johtuvat, esim. oppimisvaikeudet, neurologiset syyt vai traumaattiset kokemukset jne. Kokonaistilanteen selvittäminen voi olla vaikeaa, koska tietoa ei ole tarpeeksi. Lapsen haasteet tulevat esille koulussa, ja oppilashuolto yrittää tukea opettajaa ja olla läsnä verkostokokouksissa ym., mutta työhön yksilötasolla ei ole tarpeeksi resursseja. Lapset reagoivat vakavilla oireilla, oirekuva on niin vakava, että hoito vaatii erikoisosaamista, joka usein puuttuu perusterveydenhoidosta.

Mielenterveyshoidon tarpeen ensimmäinen arvio voidaan tehdä tulkin kautta, mutta varsinainen terapeuttinen työ on vaikea toteuttaa tulkin kautta. Varsinainen trauman käsittely vaatii erikoisosaamista.

Tulkin kautta työskentely on hankalaa myös päihdehuollossa. Tulkin ja asiakkaan välille voi syntyä luottava suhde joka jättää käsittelijän ulkopuolelle. Omaistulkki sopii hyvin harvoin päihdehuoltoon. Pidemmistä ja syvemmistä yhteyksistä tulee usein vaikeita ilman yhteistä kieltä. Maahanmuuttajien hoito voi myös olla vaikeaa viranomaispelon takia. Myös lääkkeitä koskevat rajoitukset voivat olla vieraita maahanmuuttajille.

2.2.5 Työllisyyspalvelut Hangossa ja Raaseporissa

Hangon kaupunki tarjoaa eri palvelumuotoja pitkäaikaistyöttömille, mm. kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeilua, neuvontaa ja opastusta. Tarvittaessa tarjotaan myös sosiaali- ja terveyspalveluja.

Kuntouttavalla työtoiminnalla pyritään rakentamaan toiminta- ja työkykyä siten, että työelämään palaamisesta tulee sujuvampaa. Hangon kaupungissa on kaksi työpajaa työttömille ja yksi nuorisotyöpaja työttömille nuorille. Kaupunki tekee myös yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa, joka tarjoaa erilaisia työpajamahdollisuuksia.

Kaupungin eri toimipaikoissa on mahdollisuudet joko osallistua kuntouttavaan työtoimintaan tai olla työkokeilussa. Kuntoutukseen tähtäävä työtoiminta voi olla eri pituista, tavallisesti korkeintaan 24 kuukautta kerralla, 1–4 päivänä viikossa, vähintään 4 tuntia päivässä. Ensimmäisen jakson pituus on vähintään 3 kuukautta. Mahdollisuuksien mukaan voidaan myös tarjota työkokeilua yksityisillä markkinoilla.

Työkokeilu on hyvä mahdollisuus henkilöille, joilla ei ole ammattikoulutusta, ja niille, jotka haluavat vaihtaa alaa tai ammattia. Työkokeilu on sopiva myös niissä tapauksissa, joissa mielessä on oman yrityksen perustaminen, jos on ollut poissa työelämästä pidemmän aikaa tai aikaisemmin työskennellyt muussa maassa. Silloin työkokeilulla kartoitetaan mitä työllistyminen Suomessa edellyttäisi.

Maahanmuuttajataustaiset henkilöt kulkevat saman tien kuin muut työttömät työnhakijat. TE-toimistolla on avainrooli, koska se tekee yhteistyötä eri yksiköiden kanssa. Tarvittaessa työllisyysosasto tekee yhteistyötä maahanmuuttajatoimiston henkilöstön kanssa.

Raaseporin kaupungin työllisyyspalvelut tarjoaa erilaisia palveluja kaikille Raaseporin pitkäaikaistyöttömille, mm. kuntouttavaa työtoimintaa, neuvontaa ja opastusta ja ryhmätoimintaa. Tarvittaessa tarjotaan myös sosiaali- ja terveyspalveluja.

Kuntouttava työtoiminta pyrkii vahvistamaan asiakkaan toiminta- ja työkykyä ja toimimaan polkuna lähemmäs työelämää. Työllisyyspalveluissa on monia omia työpajoja ja paikallisten yritysten ja kaupungin muiden osastojen kanssa tehdään yhteistyötä, mikä merkitsee, että työllisyysosastolla on useita eri vaihtoehtoja tarjottavana asiakkaille.

Kuntoutukseen suuntautuvan työtoiminnan avulla voi asiakas parantaa tilannettaan siten, että hän työllistyy tai hakeutuu opiskelemaan. Kuntoutukseen suuntautuva työtoiminta sisältää käytännössä avustavia työtehtäviä erityyppisillä työpaikoilla. Asiakas voi osallistua toimintaan työpajoilla, kunnan toimintapisteissä tai organisaatioissa. Kuntoutukseen tähtäävä työtoiminta voidaan jatkaa eri pituisina jaksoina, tavallisesti korkeintaan 24 kuukautta kerralla, 1–4 päivänä viikossa, vähintään 4 tuntia päivässä. Ensimmäisen jakson pituus on vähintään 3 kuukautta.

Kuntoutukseen suuntautuvan työtoiminnan aikana asiakas nostaa työmarkkinatukea. Asiakas saa lisäksi 9 euroa kulukorvauksena niiltä päiviltä, jolloin hän osallistuu työtoimintaan sekä korvausta matkakustannuksista kodin ja sen paikan välillä, jossa työtoiminta järjestetään, halvimman kuljetusmuodon mukaan, jos matka on yli 5 km. Toiminnasta ei makseta palkkaa, koska kyse ei ole työsuhteesta.

Työllisyyspalvelut tarjoaa työpajatoimintaa Tammissaarella ja Karjaalla ja niiden ympäristössä. Maahanmuuttajille järjestetään myös kielikursseja ja CV-kursseja,

2.2.6 Vanhuspalvelut

Vanhuspalvelujen tehtävä Hangossa ja Raaseporissa on tukea vanhempia ihmisiä elämän eri vaiheissa, tarjota oikeanlaisia palveluita oikeaan aikaan sekä edistää aktiivista elämää. Päämääränä on luoda itsenäinen arkipäivän elämä ja mahdollistaa kotona asuminen niin kauan kuin se on tarkoituksenmukaista, turvallista ja vastaa henkilön omia toiveita. Vanhuspalvelujen lähtökohtana on aina ihmisen omat tarpeet ja ajatukset siitä, miten hän haluaa järjestää elämänsä.

Vanhuspalvelujen moniammatillinen henkilökunta tukee ikäihmisiä ja auttaa vahvistamaan heidän omia voimavaroja. Vanhuspalvelut tekee myös läheistä yhteistyötä yhdistysten, organisaatioiden, seurakuntien ja vapaaehtoisten kanssa edistääkseen mahdollisuuksia harjoittaa erilaisia aktiviteetteja. Palvelutarjontaa täydentävät ne yritykset, jotka tuottavat kaupungille hoiva-, hoito- ja tukipalveluja.

Myös maahanmuuttajat tulevat vanhoiksi ja tarvitsevat vanhuspalveluja. On pidettävä huoli siitä, että vanhuspalvelut ovat saatavilla ja soveltuvat myös maahanmuuttajille ja että vanhuspalvelujen henkilökunta ymmärtää kulttuurista tai kielestä johtuvia erikoistarpeita, joita maahanmuuttajataustaisella iäkkäällä henkilöllä voi olla. Vanhuspalvelujen henkilökunta voi

kääntyä maahanmuuttajatoimiston puoleen, jos tarvitaan neuvoja tai tukea kysymyksissä, jotka koskevat työtä maahanmuuttajataustaisten iäkkäiden henkilöiden parissa.

2.3 Koulutus

Koulutus on keskeisessä asemassa maahanmuuttajataustaisten lasten ja aikuisten kotoutumisessa. Maahanmuuttajat voivat osallistua Raaseporissa varhaiskasvatukseen, valmistavaan opetukseen, perusopetukseen, luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien koulutukseen, kotoutumiskoulutukseen sekä vapaaehtoisin kiellopintoihin. Lukioon valmistavaa koulutusta maahanmuuttajille (LUVA), ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta maahanmuuttajille (VALMA) ja aikuisille maahanmuuttajille tarkoitettua peruskoulututkinnon suorittamista ei tällä hetkellä järjestetä alueella, vaan Hangon ja Raaseporin maahanmuuttajien pitää hakeutua Saloon, Lohjalle tai pääkaupunkiseudulle osallistuakseen näihin koulutuksiin.

2.3.1 Varhaiskasvatus

Perheen muuttaessa kuntaan, tulee varhaiskasvatus usein osaksi perheen jokapäiväistä elämää. Raaseporissa ja Hangossa varhaiskasvatuksen keskeisimmät palvelumuodot ovat päiväkotij- ja ryhmäperhepäiväkotitoiminta sekä perhepäivähoito. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset pyritään sijoittamaan päiväkotiin. Sijoittamisvaiheessa vastaanottavaa päiväkodin henkilökuntaa tuetaan ja ohjataan tarvittaessa perheiden kohtaamisessa. Yhteistyö alkaa vanhempien kanssa pidettävällä aloituskeskustelulla, jossa keskustelun pohjana eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa on laajempi lomake, mm. perheen kulttuuriin, tapoihin ja kielitaustaan liittyvine kysymyksineen. Keskusteluun osallistuu tarvittaessa myös varhaiskasvatuksen S2-opettaja ja tulkki.

Varhaiskasvatushenkilökunnan ja vanhempien välinen yhteistyö perustuu kasvatusyhteistyöhön, joka on luottamuksellista ja vastavuoroista. Toimivassa yhteistyössä osapuolien välillä vallitsee keskinäinen kunnioitus ja yhteistyö syvenee vaiheittain. Kasvatusyhteistyö tukee vanhemmuutta sekä lapsen fyysistä, psyykkistä että persoonallisuuden kehitystä. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan päivittäinen vuorovaikutus vanhempien kanssa luo hyvät mahdollisuudet perheiden kotoutumisen edistämiseen.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten varhaiskasvatus perustuu varhaiskasvatukseen ja valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. Maahanmuuttajataustaiset lapset elävät usean kulttuurin välimaastossa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasta kasvamaan kahden tai useamman kulttuurin kansalaiseksi.

Varhaiskasvatuksessa tunnustetaan kaikkien oikeus omaan kieleen, kulttuuriin ja katsomukseen. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Raaseporissa toimii varhaiskasvatuksen SpråKi-verkosto, jonka tavoitteena on kehittää ja jakaa varhaiskasvatuksen henkilökunnalle tietoa kielitietoisesta pedagogikasta ja s2-kielen opetuksesta.

Vieraskieliset lapset, joiden suomen/ruotsin kielen taito ei ole äidinkielen tasoinen, kuuluvat s2-opetuksen piiriin. Jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle laaditaan yhdessä vanhempien kanssa yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, minne kirjataan lapsen s2-opetuksen tavoitteet ja miten ryhmässä opetus toteutetaan ja arvioidaan. S2-opetusta voidaan järjestää pienryhmissä, pari- ja yksilötyöskentelynä niin, että uuden kielen oppiminen niveltyy mahdollisimman paljon lapsen arkipäivään. Varhaiskasvatuksen s2-opettaja tukee ja ohjeistaa henkilökuntaa s2-opetuksessa sekä voi tarvittaessa osallistua s2-kielen opetukseen. Lapsen äidinkielen opettaminen ja oman kulttuuriperinteen siirtäminen ovat vanhempien vastuulla.

2.3.2

Perusopetuslain mukaan kunnat voivat järjestää perusopetukseen ja lisäkoulutukseen valmistavaa opetusta. Maahanmuuttajataustaisille oppilaille pyritään Raaseporissa järjestämään valmistavaa opetusta ennen ryhmässä tapahtuvaa perusopetusta. 6–10-vuotiaille annetaan vähintään 900 tuntia valmistavaa opetusta, ja sitä vanhemmille oppilaille annetaan vähintään 1000 tuntia valmistavaa opetusta. Opetuksen tarkoituksena on antaa riittävät taidot, jotta oppilas voi osallistua tavalliseen perusopetukseen, ja jotta voidaan edistää oppilaan kotoutumista ja kehitystä. Opetus tapahtuu opetusministeriön direktiivin 2015, perusopetuksen opetussuunnitelma, mukaisesti. Oppilas voi siirtyä perusopetukseen ennen yllä mainitun

tuntimäärän täyttymistä, jos oppilas pystyy seuraamaan tavallista opetusta. Raaseporissa perusopetus on keskittynyt Kiilan Kouluun.

Hangossa valmistavaa opetusta järjestetään niinä vuosina, jolloin kiintiöpakolaisten, turvapaikan hakijoiden tai vastaavien oppilaiden määrä on riittävän iso. Tarpeen vaatiessa valmistavaa opetusta järjestetään myös esikouluoppilaille.

Valmistavalle opetukselle ei ole laadittu kansallista tuntijakoa tai oppikurssia. Jokaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma, johon kirjataan mm. oppilaan lähtötaso, henkilökohtaiset oppimistavoitteet, opiskeltavat oppiaineet, integrointi perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana sekä mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.

Suomi/ruotsi toisena kielenä, oman äidinkielen opetus ja tukiovetus

Perusopetuksen oppilaat, joilla on vieras äidinkieli sekä opiskelijat, joiden ruotsin/suomen kielen taidot eivät ole äidinkielen tasolla, osallistuvat ruotsin/suomen kielen opetukseen kokonaan tai osittain toisena kielenä sen sijaan, että he osallistuisivat äidinkielenomaisen ruotsin/suomen kielen opetukseen. Tätä varten on perusopetuksen opetussuunnitelmassa säännökset ja ohjeet. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaisi perusopetuksen loppuun mennessä riittävän hyvän suomen/ruotsin kielen taidon, jotta hän pystyisi jatkamaan opintojaan perusopetuksen päätyttyä. S2-opetusta pyritään järjestämään tarpeen mukaan. S2-opetusta voidaan tarjota myös tukiovetuksena, mikäli kysymys on yksittäisistä oppilaista.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden äidinkielenopetus täydentää perusopetusta. Tämä ei ole perusopetuslain 12 §:n mukaista opetusta, vaan sitä opetetaan erillisen valtionavustuksen turvin. Äidinkielen opetuksella voidaan tukea oppilaan henkilökohtaista kehitystä, ja hänellä on oppitunneilla mahdollisuus tuntee yhteenkuuluvuutta oman kulttuuriryhmänsä kanssa. Sivistyslautakunnan päätöksen mukaan Raaseporissa voidaan järjestää äidinkielen opetusta kielissä arabia, kurdit, venäjä ja viro. Opetus alkaa aina lukuvuoden alussa, jos opetukseen ilmoittautuu vähintään viisi oppilasta ja jos löydetään sopiva opettaja. Opetusta annetaan kaksi tuntia viikossa. Hangossa annetaan tällä hetkellä (2019) äidinkielen opetusta venäjän kielellä.

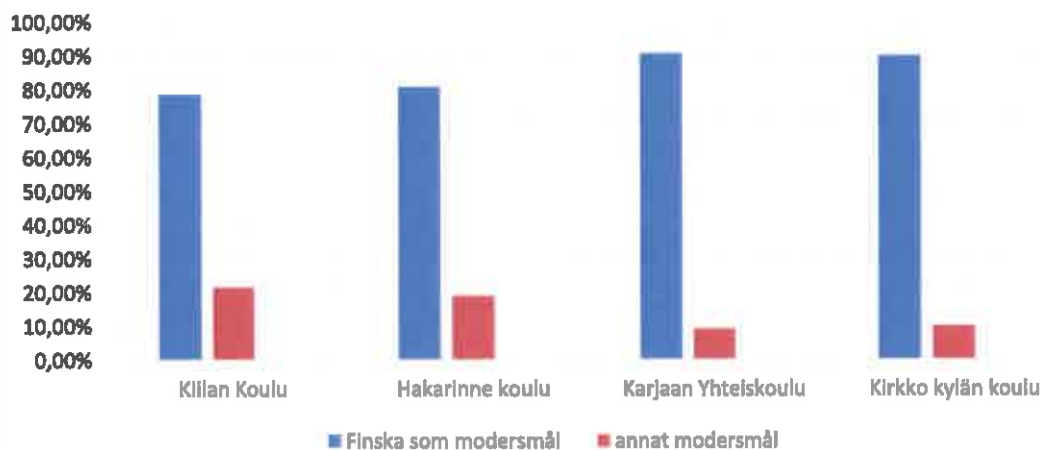
Tukiopetus on ensisijainen keino auttaa oppilasta tilapäisissä opiskeluvaikeuksissa. Maahanmuuttajaoppilaille tarjotaan tukiopetusta kaikissa perusopetuksen keskeisissä oppiaineissa.

2.3.4 Nuoret, jotka ovat ylittäneet peruskoulun suorittamatta oppimäärää

Perusopetuksen oppilaaksi voidaan ottaa myös muita kuin oppivelvollisia. Tällaisissa tapauksissa oppilas opiskelee oman opinto-ohjelmansa mukaan. Tavoitteena on perusopetuksen oppimäärän suorittaminen. Tällöin perusopetuslaki on soveltuvin osin voimassa.

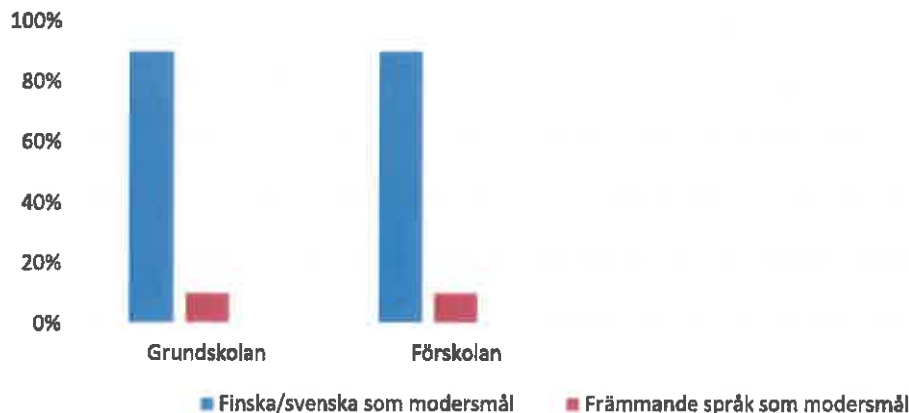
Kanneljärven Opisto Lohjalla järjestää perusopetusta aikuisille maahanmuuttajille. Opetus on tarkoitettu yli 17-vuotiaille nuorille sekä nuorille maahanmuuttajataustaisille aikuisille, joilla ei ole päättötodistusta tai vastaavaa todistusta. Opetuksessa ei ole kielivaatimuksia, vaan opinnot suunnitellaan henkilökohtaisten edellytysten ja tarpeiden pohjalta. Oppilaan osaaminen kartoitetaan opiskelun alkaessa. Opinnot voidaan suorittaa yksittäisinä peruskursseina tai kokonaisuutena, kunnes oppilas on saanut peruskoulun päättötodistuksen.

Kielten jakautuminen Raaseporin suomenkielisissä kouluissa

- Neljä koulua, joissa on suurin määrä oppilaita, joilla on vieras äidinkieli

Kielten jakautuminen perusopetuksessa Hangossa

2.3.5 Aikuiskoulutus

Raaseporin kulttuuriopisto – luku- ja kirjoitustaidon koulutus (LUKU)

Vastuu koulutuksen järjestämisestä siirtyi vuonna 2018 ELY-keskuksilta kunnille. Raaseporin kulttuuriopistolla on vuoden 2018 alusta ollut oikeus järjestää kotoutumiskoulutusta luku- ja kirjoitustaidottomille maahanmuuttajille Hangossa ja Raaseporissa. Opetus kuuluu osana vapaaseen sivistystyöhön, minkä vuoksi opistolla ei järjestetä esimerkiksi perusopetusta aikuisille. Opetus hakee vielä muotoaan, ja vielä ei ole selvää, kuinka monesta moduulista se koostuu. Tällä hetkellä kukin moduuli on noin kahden kuukauden pituinen. Funktionaalisen lukutaidon saavuttaminen edellyttää vähintään kahden kuukauden opintoja, joissakin tapauksissa jopa vuoden. Opetus on tapahtunut 2018 Karjaalla neljänä päivänä viikossa ja neljänä tuntina päivässä. Opetus sisältää luku- ja kirjoitustaidon opetuksen lisäksi myös liikuntaa ja IT-taitoja. Opetuksen on suunniteltu siirtyvän Tammisaareen vuonna 2019.

Maahanmuuttajatoimiston ja TE-toimiston yhteistyö on ollut tärkeässä roolissa, kun on selvitetty opiskelijoiden taustaa ja jatkumahdollisuuksia muissa kotoutumiskoulutuksissa.

Maahanmuuttajatoimisto on järjestänyt LUKU-ryhmälle myös esimerkiksi metsäretken yhdessä Axxellin eräopaskoulutuksen kanssa. Tämän tyyppistä toimintaa toivotaan enemmän, koska sillä saadaan erilaista sisältöä opetukseen. Toinen kehitysidea voisi esimerkiksi olla opiskelijoiden ohjaaminen vapaaehtoistoimintaan Raaseporissa. Maahanmuuttajatoimisto voisi myös olla mukana antamassa ideoita opiskelun sisältöön siinä vaiheessa, kun opiskelijoiden suullinen

suomen kielen taito on hieman parempi. Opiskelijat voisivat esimerkiksi opetella käyttämään verkkopankkipalveluita ja Kelan kotisivuja. Myös opintovierailut eri paikkoihin ovat mahdollisia kurssin aikana.

Kulttuuriopiston ja TE-toimiston välisen yhteistyön kehitystarpeessa kyse on luku- ja kirjoitustaidon kurssin saamisesta Koulutusportti-ohjelmaan. Tämä helpottaisi TE-toimiston työtä ohjata henkilöitä kurssille sen jälkeen, kun he ovat suorittaneet TE-toimiston tilaaman alkuvaiheen kielitestin. Kulttuuriopistolla on jo ohjelman käyttäjäkoodit, joten ohjelman käyttöönottoon ei pitäisi olla esteitä. Pienen paikkakunnan ikuisena haasteena on kurssien järjestäminen, kun oppilasmäärä on pieni. Meneillään oleva kurssi alkoi elokuussa 2018, ja seuraavan kurssin on tarkoitus alkaa syksyllä 2019.

Luku- ja kirjoitustaidon opetuksessa erityisen haasteellinen ryhmä on seniorit sekä ihmiset, joilla on terveysongelmia. Heidän kehityksensä on usein hidasta, mikä tarkoittaa, että heidän tulee suorittaa eri moduulit uudelleen. Tämän ryhmän kohdalla voisi harkita, olisiko mahdollista perustaa pienempi ryhmä, joka voisi esimerkiksi tavata 2–3 kertaa viikossa muutama tunti kerrallaan.

Myös maahanmuuttajat ovat tervetulleita Raaseporin kulttuuriopiston iltaopetukseen. Kurssit ovat hyvä tapa tutustua suomalaisiin ja parantaa suullista suomen ja ruotsin kielen taitoa. Opisto yrittää järjestää suomenkieliset kurssit niin, että myös heikomman kielitaidon omaavat henkilöt voivat osallistua niihin. Maahanmuuttajilla oli tänä vuonna mahdollisuus hakea 100 %:n alennusta yhdestä opiston kurssista. Työttömillä on puolestaan mahdollisuus hakea 50 %:n alennusta kahdesta kurssista. Ilmoittautumisaika umpeutui 28.9.2018.

Axxell

Axxell Utbildning Ab järjestää sopimuksen mukaisesti vuosina 2016–2019 kotoutumiskoulutusta aikuisille maahanmuuttajille työvoimakoulutuksena. Kotoutumiskoulutus suuntautuu aikuisille maahanmuuttajille, jotka ohjataan oikeantasoiselle kurssille kielikokeen perusteella.

Kotoutumiskoulutuksessa opiskellaan suomen kieltä, työelämän valmiuksia ja suomalaisen yhteiskunnan tietoja. Koulutus pitää sisällään myös yhden tai useita työharjoittelujaksoja. Kotoutumiskoulutuksen suorittamisen jälkeen opiskelijan pitäisi hallita suomen kielen perusteet.

Opiskelijoiden opintopolut ovat yksilölliset, ja ne riippuvat lähtötasosta, oppimistaidoista ja jatkosuunnitelmista.

Kotoutumiskoulutus toteutetaan Opetushallituksen ohjeiden mukaisesti¹⁴.

Lärkkulla

Lärkkullassa voi suorittaa ruotsin, suomen ja englannin kielen kursseja. Kurssit ovat täysipäiväisiä, ja ne kestävät koko lukuvuoden. Lärkkullassa on vuosittain noin 120 opiskelijaa, joista noin 50 % on ulkomaalaisia. Lärkkulla järjesti myös ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta vuosina 2016–2017, ja voi myös tulevaisuudessa tarpeen vaatiessa järjestää ruotsinkielisiä kotoutumiskursseja.

Kappaleessa 2.8.4 ”TE-palvelut ja kotoutumiskoulutus” on lisää tietoa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta.

2.4 Vapaa-aikaosasto

Nuorisopalvelut

Alueen nuorison keskuudessa on havaittavissa taipumusta vastakkainasetteluun ja ryhmien muodostumiseen etnisyyden ja kieliryhmien perusteella (tämä koskee myös kotimaisia kieliä). Nuorisotoimiston tavoitteena on, että kaikki nuoret tuntevat itsensä tervetulleiksi etnisestä kuuluvuudesta tai äidinkielestä riippumatta.

Jotta nuorilla olisi pienempi kynnys vieraila kunnan nuorisotaloilla, voi nuorisotoimisto järjestää erityisvierailuja tietyille ryhmille, esimerkiksi tiedotustilaisuuksia eri koulujen S2-luokille. Tarve on suurinta Karjaan ja Tammisaaren suomenkielisissä kouluissa. Nuoriso-ohjaajat voivat myös tarvittaessa tarjota välituntiohjelmia kouluille, ja erikoisnuoriso-ohjaajat voivat tarjota henkilökohtaista tukea tai ryhmäohjausta.

Raaseporin nuorisotoimisto tarjoaa kaksikielistä (suomi ja ruotsi) toimintaa alle 18-vuotiaille nuorille. Tavoitteena on, että tiedottaminen ja toiminta toimivat tarvittaessa englannin kielellä.

¹⁴:https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/maahanmuuttajien_koulutus
<https://kotouttaminen.fi/alkukartoltus-ja-kotoutumiskoulutus>¹⁴

Nuorisotalot ovat paikkoja, joissa nuoret voivat viettää aikaa tovereidensa kanssa ja tavata turvallisia aikuisia. Nuorisotalojen aukioloaikoina tarjolla on erilaisia aktiviteetteja, kuten pelejä, ruoanlaittoa, luovaa toimintaa ja apua läksyjen tekemisessä. Jokaisella nuorisotalolla on paikalla aina kaksi nuoriso-ohjaajaa, joiden puoleen nuoret voivat kääntyä. Lukuvuoden aikana Raaseporin nuorisotoimisto järjestää myös erikoisnuorisotyötä kouluissa, ryhmäohjausta sekä yksilökohtaista työskentelyä. Tämä tapahtuu yhteistyössä koulujen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Nuorisotalot ovat kesäisin kiinni, ja silloin nuorisotoimisto järjestää leirejä ja muuta toimintaa tarpeen ja toiveiden mukaan. Toiminta suuntautuu kaikille alueen nuorille taustasta riippumatta. Nuorisopuolen tehtävänä on kuitenkin selkeästi informoida kouluja, maahanmuuttajatoimistoa sekä sosiaalitoimistoa toiminnan mahdollisuuksista kunnan kaikkien nuorisoryhmien tavoittamiseksi.

Sekä Hangossa että Raaseporissa on käytössä etsivä nuorisotyö. Etsivä nuorisotyö on eräs erikoisnuorisotyön muoto, jonka kohteena ovat nuoret, ja se tarjoaa nuorille turvallisen aikuiskontaktin. Etsivän nuorisotyön päämääränä on ehkäistä syrjäytymistä muodostamalla yhteys alle 29-vuotiaisiin, jotka tavalla tai toisella ovat joutuneet työelämän tai koulumaailman ulkopuolelle. Etsivä nuorisotyö kattaa vapaaehtoisuuteen perustuvan henkilökohtaisen neuvonnan ja ohjauksen. Etsivä nuoriso-ohjaaja tekee yhteistyötä koulujen, puolustusvoimien, sosiaalitoimiston, nuorisotoimiston, TE-keskuksen, nuorisotyöpajan ja muiden nuorten kanssa työskentelevien kanssa.

Liikunta- ja kuntoilupalvelut

Urheilu ja terveysliikunta työskentelee aktiivisesti, jotta kaikilla asukkailla on mahdollisuus harrastaa liikuntaa kotikaupungissaan. Ryhmiin osallistumisen kynnys on matala, ja hinnoittelu on tehty edulliseksi. Tammisaaren uimahallissa järjestetään uimaopetusta kaikille Raaseporin kouluille (4–6 kertaa vuodessa vuosiluokasta riippuen). Uimahalliin on hankittu uimaopetusta varten kaikenkokoisia burkineita, sekä aikuisille että lapsille. Burkineita voi vuokrata uimahallin kassalta. Tämän myötä useimmat oppilaat osallistuvat koulun uimaopetukseen. Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajatoimiston kanssa on järjestetty maahanmuuttajille tarkoitettuja vierailukäyntejä Tammisaaren uimahalliin. Ne ovat olleet suosittuja. Näiden käyntien aikana on tulkin avulla saatu

kuulla, kuinka asiointi uimahallissa toimii. Tämä koskee esim. maksamista ja peseytymistä. Tutustumiskäyntien aikana on käyty myös tarkasti läpi, mitkä altaat edellyttävät uimataittoa jne. Ohjattuun toimintaan on lisätty uimataidottomien aikuisten uimaopetuskurssi. Kävijöitä on ollut runsaasti, enimmäkseen maahanmuuttajia.

Raaseporin kaupungin liikunta- ja kuntoilupalvelut on tehnyt pitkään yhteistyötä maahanmuuttajatoimiston kanssa kuntoilun ja liikunnan edistämiseksi alueelle äskettäin saapuneiden maahanmuuttajien keskuudessa. Aluehallintovirasto on vuodesta 2015 myöntänyt kaupungille hankevaroja ”Kotoutuminen liikunnan avulla” -hankkeen puitteissa. Näiden hankkeiden ansiosta Raasepori on vuosina 2015–2018 voinut tarjota maahanmuuttajille erilaisia kuntoilu- ja liikuntapalveluita. Suurin osa äskettäin saapuneista ja kansainvälistä suojelua saavista henkilöistä on osallistunut hankkeen toimintaan, ja näiden myötä he ovat saaneet tutustua Raaseporin liikuntatarjontaan. ”Kotoutuminen liikunnan avulla” jatkuu vuonna 2019 ”Minä, liikkuja” -hankkeena, jonka tarkoituksena on löytää kotoutusprosessia tukevia liikuntaharrastuksia. Hankkeen puitteissa järjestetään maahanmuuttajille suunnattuja kuntoilukursseja ja leirejä.

”Kotoutuminen liikunnan avulla” -hankkeen myötä maahanmuuttajatoiminta on sulautunut osaksi Raaseporin kaupungin liikuntapalveluita, ja tämä on vahvistanut maahanmuuttajatoimiston ja liikuntapalveluiden välistä yhteistyötä.

2.5 Kaupunkikehitysosasto: Tiedottaminen ja kulttuuripalvelut

Kaupungin tiedottaja työskentelee yhdessä maahanmuuttajapalveluiden kanssa, jotta kaupungin asioista voidaan tiedottaa mahdollisimman hyvin myös maahanmuuttajille, joiden kielellinen tausta on muu kuin ruotsi, suomi tai englantia. Myös kaupungin kulttuuritapahtumista, -kurseista ja näyttelyistä tiedottamisen tulisi saavuttaa maahanmuuttajat. Maahanmuuttajien tulee voida osallistua paikalliseen kulttuuritarjontaan ja suomalaiseen kulttuuriin.

Maahanmuuttajien identiteetin ja itsetunnon vahvistamiseksi tarjotaan alustoja, joilla voidaan ilmaista omaa kulttuuria kaupungin eri tiloissa ja yhteyksissä esim. esiintymisten ja näyttelyiden myötä. Maahanmuuttajat voivat muiden asukkaiden tavoin asettaa omia taideteoksiaan näytteille Galleria Fokukseen ja Galleria Perspektiiviin. Ulospäin suuntautuvan toiminnan myötä monikulttuurisuus saa näkyvyyttä kaupungin valtaväestön keskuudessa.

Raaseporin kaupungin hyvinvointisuunnitelma käsittää kaikki lapset ja nuoret, mutta sen toimenpiteet ovat erityisen tärkeitä maahanmuuttajalapsille, jotka eivät kenties pysty osallistumaan samalla tavalla kulttuuritapahtumiin, jotka järjestetään kotimaisilla kielillä.

Kulttuuritoimisto tukee maahanmuuttajatoimiston kulttuuritapahtumia, työpajoja ja kursseja, jotka on suunnattu erityisille ryhmille, kuten maahanmuuttajalaisille. Kaupunki kuuntelee tarkasti maahanmuuttajien omia ideoita ja yrittää toteuttaa niitä eri yksiköiden ja kolmannen sektorin välisen yhteistyön avulla. Kulttuurilautakunta myöntää tukea yhdistyksille, jotka panostavat monikulttuuriseen toimintaan sekä maahanmuuttajille suunnattuun toimintaan.

2.6 Maahanmuuttajaneuvosto

Raaseporin kaupunginhallitus päätti 19.9.2017 perustaa maahanmuuttajaneuvoston. Neuvoston tehtäviin kuuluu sosiaali- ja terveyslautakunnan mukaan toimia asiantuntijana monikulttuurisissa kysymyksissä ja edistää eri kulttuurien välistä vuorovaikutusta sekä osallistua aktiivisesti ennakkoluuloja, syrjintää ja rasismia ehkäisevään työhön. Neuvosto voi myös vahvistaa maahanmuuttajien osallistumista kunnalliseen päätöksentekoon tekemällä aloitteita, kuulemalla heitä ja antamalla lausuntoja kaupungin poliittisille toimielimille. Neuvoston tulee myös valvoa, että kunnalliset palvelut ovat saatavilla maahanmuuttajille, ja neuvoston tulee työskennellä yhteistyön helpottamiseksi eri maahanmuuttajaorganisaatioiden, yhdistysten, kolmannen sektorin, eri viranomaisten ja elinkeinoelämän välillä. Neuvosto nimetään kahdeksi vuodeksi kerrallaan, ja se koostuu kahdeksasta jäsenestä, joista kuudella on maahanmuuttajatausta. Yhden jäsenen nimittää sosiaali- ja terveyslautakunta ja yhden jäsenen nimittää sivistyslautakunta. Maahanmuuttajakoordinaattori toimii neuvoston sihteerinä ja ehdottaa neuvoston jäseniä. Neuvoston jäsenten yhteystiedot ja neuvoston kokousten pöytäkirjat löytyvät maahanmuuttajatoimiston kotisivulta¹⁵.

2.7 Kansaneläkelaitos, KELA

Kelan asiakaspalvelu ja työ maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa.

¹⁵ <https://raasepori.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/maahanmuuttajatoimisto>

Kela tarjoaa palvelua asiakkaille monin eri tavoin: sähköiset palvelut, puhelinpalvelu, palvelupisteet, ajanvaraus, paperiset lomakkeet sekä erilaiset pop up -tapahtumat. Kelalla on palvelupisteet Hangossa, Tammisaaressa ja Karjaalla. Myös näissä paikoissa tarjotaan erilaisia palveluita.

Kelan asiakastilassa on asiakasneuvoja, joka auttaa asiakkaita ilman jonotusnumeroa. Näin asiakkaat saavat apua esimerkiksi asioiden hoitamisessa asiakastietokoneilla, hakulomakkeiden läpikäymisessä, ajanvarausten tekemisessä sekä ohjausta ja neuvontaa, jotka helpottavat asiointia Kelassa. Asiakasneuvoja kohtaa siis asiakkaat heti, kun he saapuvat toimistoon. Asiakkaiden asiasta riippuen asiakasneuvojat opastavat asiakkaan sopivaan palvelukanavaan.

Vuoronumeropalvelu on tarkoitettu tapauksiin, jotka vaativat tarkempaa läpikäyntiä, ja joissa asiakkaan tietoja pitää katsoa Kelan järjestelmästä.

Ajanvarausta käytetään esimerkiksi silloin, kun asiakkaalla on useampia asioita, joiden selvittämiseen kuluu enemmän aikaa. Kela tarjoaa ajanvarausta palvelupisteissä sekä myös puhelimitse. Kun asiakas varaa ajan puhelinpalveluun tai palvelupisteeseen, asiakasneuvoja tutustuu asiakkaan asiaan ennen tapaamista ja ottaa selvää asioista, joita tarvitaan, jotta asiakkaan asia voidaan hoitaa mahdollisimman pitkälle itse tapaamisen aikana.

Maahanmuuttaja-asiakkaille on tarjolla samat palvelut kuin muillekin asiakkaille.

Maahanmuuttaja-asiakkaat tarvitset usein kuitenkin enemmän aikaa myös yksinkertaisiin asioihin, ja tällöin Kela tarjoaa palvelua vuoronumerolla ja ajanvarauksella. Erityisesti silloin, kun asiakkaat ovat ensimmäisen kerran yhteydessä Kelaan, on tarvetta kartoittaa heidän tilanteensa kunnolla sekä antaa tietoa Kelan eduista sekä esimerkiksi siitä, kuinka muuttuvat elämäntilanteet vaikuttavat niihin. Kaikissa palvelupisteissä tarjotaan palvelua suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Jos asiakkaan kanssa ei ole yhteistä kieltä, Kelalla on mahdollisuus käyttää apuna tulkkiä ajanvarauksessa. Asiakasneuvoja päättää yleensä, onko asia sellainen, että asiakas ei ymmärrä sitä ilman tulkkiä, tai onko asia niin monimutkainen, että asia on parempi hoitaa tulkin välityksellä ja asiakkaan äidinkielellä, vaikka asiakas osaisi englantia. Asiakas voi myös itse pyytää tulkkiä, ja tällöin Kela varaa siihen ajan. Tulkkipalvelun haasteena on, että tällöin tulee aina tehdä ajanvaraus sekä tilata tulkki toiselle päivälle. Parasta olisi, jos tulkkiin voisi olla suorassa yhteydessä puhelimen tai Skypen kautta asiakkaan tullessa palvelupisteeseen. Tällaista mahdollisuutta ei kuitenkaan tällä hetkellä ole tarjolla. Asiakaspalvelussa Kela saa ohjata ja informoida maahanmuuttaja-asiakkaita

paljon myös muissa kuin Kelan etuuksia koskevissa asioissa, yleisimmin esimerkiksi laskujen maksussa, yhteydenpidossa TE-keskukseen, verovirastoon ja poliisiin sekä asunnon hakemisessa. Maahanmuuttaja-asiakkaat eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan osa oppii asiat nopeammin ja helpommin, kun taas osa tarvitsee enemmän apua pidemmän aikaa.

2.8 TE-toimisto ja kotoutuminen

Uudenmaan TE-toimiston kotisivuilla on maahanmuuttajille tietoa ja hyödyllisiä linkkejä eri kielillä <http://toimistot.te-palvelut.fi/maahanmuuttajien-asiakkaaksi-ilmoittautuminen-seka-ilman-verkkopankkitunnuksia-ilmoittautuminen-ohje-1>. EU- ja etämaiden kansalainen voi ilmoittautua työnhakijaksi sähköisten palveluiden kautta, kolmansien maiden kansalaisten on käytävä TE-toimistossa jättämässä henkilökohtaisesti työnhakijaksi ilmoittautumislomake. Informaatiota, opastusta ja ohjausta antaa myös

valtakunnallinen Työlinja. Työnhakijaksi rekisteröitymisen jälkeen TE-toimistosta otetaan asiakkaaseen aina yhteyttä. Toimipaikoissa on myös verkkoneuvoja ja heiltä saa apua esimerkiksi asiakkaaksi rekisteröitymisessä.

2.8.1. Alkukartoitus

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden sisällä asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoituspyynnöstä. Käytännössä TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen noin kahden viikon kuluessa rekisteröitymisestä TE-toimiston asiakkaaksi. Alkukartoitukseen kutsutaan asiakkaan tilanteen ja tarpeen mukaan sosiaalityöntekijä ja tulkki. Maahanmuuttajien alkukartoitus tapahtuu ajanvarauksella ja siihen asiakkaalle lähetetään henkilökohtainen kutsu. Alkukartoituksessa selvitetään seuraavia työllistymiseen, opiskeluun ja kotoutumiseen liittyviä valmiuksia: luku- ja kirjoitustaito, suomen kielen taito, opiskelutaidot ja -valmiudet, aikaisempi koulutus ja työkokemus, erityistaitoihin liittyvä osaaminen ja muut vahvuudet, omat työllistymis- ja koulutustoiveet sekä elämäntilanne ja siitä

johtuvat palvelutarpeet. Alkukartoitus ja tarkentavat toimenpiteet tehdään asiakkaan äidinkielellä tai kielellä, jota asiakkaan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän.

2.8.2. Kotoutumissuunnitelma

Maahanmuuttajalla, joka on rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi tai joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea, on oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Se voidaan laatia myös henkilölle, jos alkukartoituksen perusteella arvioidaan, että suunnitelma edistäisi hänen kotoutumistaan. Kotoutumissuunnitelman laatiminen käynnistetään viimeistään kahden viikon kuluttua alkukartoituksesta. Usein alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma tehdään samalla kertaa ja alkukartoitusta täydennetään ostopalveluilla kuten kielitaidon testauksella.

Kotoutumissuunnitelman kestosta, muuttamisesta ja keskeytyneen suunnitelman jatkamisesta sovitaan TE-toimiston ja maahanmuuttajan kesken. Suunnitelma voidaan tehdä yhdessä kunnan kanssa, jos se on tarkoituksenmukaista ja resurssien puolesta mahdollista.

Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kolme vuotta maahanmuuttajan ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. Aikaa voidaan erityistapauksissa pidentää kahdella vuodella. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on kestoaltaan enintään yhden vuoden.

2.8.3. Maahanmuuttajien työllistyminen

Maahanmuuttajat ovat potentiaalista työvoimaa yrityksille. Työ on yksi kotoutumisen kannalta tärkeimmistä seikoista. Sen avulla toivotaan löytyvän mielekäs rooli uudessa yhteiskunnassa. Työn kautta sosiaaliset kontaktit kantaväestöön mahdollistuvat ja henkilön kielitaito karttuu. Yrityksillä on monesti korkea kynnys rekrytoida maahanmuuttajia. Syyksi mainitaan usein puutteellinen kielitaito. Maahanmuuttajien työttömyysaste on keskimäärin yli kaksinkertainen kantaväestöön verrattuna. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan maahanmuuttajien työttömyys tulee puolittaa. Se ei tapahdu ilman erityisiä toimenpiteitä ja uusia näkökulmia. Rekrytoinnissa on asetettu osaamis- ja toimintakykyvaatimukset, joiden selvittäminen on merkittävä osa onnistunutta rekrytointia. Maahanmuuttajien työllistymisen kannalta on olennaista tunnistaa nämä tekijät kussakin rekrytointitilanteessa. Uudenmaan alueella on hankittu maahanmuuttaja-asiakkaille eri alojen

ammattitaitokartoituksia osaamisen todentamiseksi. Lisäksi SIMHE-hanke on kehittänyt korkeakoulutettujen asiakkaiden osaamisen tunnistamista. Helsinkiin on perustettu IHH (International House Helsinki) palvelupilotti vahvaa osaamista omaavien maahanmuuttaja-asiakkaiden työllistymisen nopeuttamiseksi. IHH-pilotti palvelee kaikkia Uudenmaan alueen asiakkaita ja työnantajia.

2.8.4. TE-palvelut ja kotoutumiskoulutus

TE-palveluissa kotoutumista edistävä laki tarkoittaa käytännössä maahanmuuttaja-asiakkaan kielitaidon, työelämävalmiuksien ja ammatillisen osaamisen kasvun tukemista työvoimapoliittisin toimenpitein. TE-toimisto työskentelee palsti asiakastasolla, myös yhteistyössä kuntien, elinkeinoelämän, järjestöjen, kouluttajien ja muiden tahojen kanssa luoden yleisiä edellytyksiä onnistuneelle yksilölliselle kotoutumisprosessille. Kotoutumisprosessi onkin nähtävä vahvasti kaikkien yhteiskuntalohkojen konkreettisena yhteistyönä. Kuntatasolla sillä on kytkennät myös elinkeino-, koulutus- ja osaamisasioihin. Kotoutumisen aikana TE-toimiston tehtäviin kuuluu kotoutumislain piirissä olevien asiakkaiden henkilökohtainen ohjaustyö, asiakkaan motivointi sekä yksilöllisen kotoutumissuunnitelman laadinta ja toteutuksen tukeminen ja seuranta suhteessa työllistymiseen. Siihen sisältyy myös TE-toimiston keskeisen lainsäädännön asettamien oikeuksien, velvollisuuksien ja niistä aiheutuvien seuraamusten henkilökohtainen informointi.

Kotoutumisprosessi muodostuu asiakasta eteenpäin vievistä palvelukokonaisuuksista ja eri työvoimapoliittisista toimenpiteistä. Toimenpiteiden toteutumista seurataan asiakaskohtaisesti. Kotoutumisprosessissa asiakas ohjataan todetun kielikoulutustarpeen ja -tason mukaisesti kielikoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen sekä valmennuspalveluihin. Koulutus voidaan toteuttaa työvoimakoulutuksena tai omaehtoisena koulutuksena. Kotoutumisprosessin aikana asiakkaalla on käytössään palvelutarpeen mukaisesti TE-toimiston koko palveluvalikoima.

Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurillisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia.

Kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnistamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa toimivan peruskielitaidon.

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa maahanmuuttajan työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen tai hakeutumaan omaehtoiseen opiskeluun. Maahanmuuttajalla, joka opiskelee omaehtoisesti, on oikeus työttömyysetuuteen, jos maahanmuuttajalla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve ja jos TE-toimisto arvioi, että omaehtoinen opiskelu tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä, tai opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa.

Maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä edistävän omaehtoisen opiskelun tukeminen kotoutumistuella edellyttää, että kyse on suomen tai ruotsin kielen opiskelusta taikka opiskelu tapahtuu pääasiassa suomen tai ruotsin kielellä. Tuettavaan omaehtoiseen opiskeluun voi opintojen lisäksi sisältyä työharjoittelua tai kansalaisjärjestö- taikka muuta vapaaehtoistoimintaa. Tuettavan omaehtoisen opiskelun kestosta vähintään puolet tulee olla opintoja tai niihin liittyvien tehtävien suorittamista. Kotoutumisajan päätyttyä palvelut tuotetaan normaaliuden periaatteella eli maahanmuuttajien palvelut tuotetaan samoilla periaatteilla kuin kantasuomalaistenkin palvelut. Kotoutujalla on velvollisuus osallistua toimenpiteisiin samoin kuin kantaväestölläkin. Viranomaisilla on velvollisuus tarjota aktiivisesti toimenpiteitä määrärahojen rajoissa.

Luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyivät vuoden 2018 alusta OKM:n vastuulle. Luku- ja kirjoitustaidon koulutusta tarjotaan jatkossa osana aikuisten perusopetusta tai vapaan sivistystyön koulutuksena. Latinalaisten aakkosten osaamista vahvistavaa koulutusta tarjotaan jatkossakin osana TE-hallinnon hankkimaa kotoutumiskoulutusta. Luku- ja kirjoitustaidon koulutusta omaehtoisena koulutuksena voidaan tukea kotoutumisaikana kotoutumislain perusteella, mikäli koulutus täyttää lain sille asettamat ehdot (20h/vko). Luku- ja kirjoitustaidon koulutus voidaan katsoa myös työttömyysturvalain kannalta sivutoimiseksi, jolloin asiakkaalla säilyy velvoite ottaa vastaan muita hänelle tarjottavia päätoimisia palveluja.

2.8.5. Verkostotyön kehittäminen

Osalla kotoutujista on sellaisia terveydellisiä ja/tai sosiaalisia ongelmia että ne vaikuttavat merkittävästi kotoutumiseen. Osa ongelmista vaikuttaa suoraan oppimiskykyyn, osa välillisesti. Kunnan, TE-palvelun ja kolmannen sektorin toimijoiden haasteeksi voidaan nostaa kotoutuvien

palvelut tilanteessa, jossa TE-palvelu ei asiakasta voi auttaa. Tällöin vaihtoehtoja pitäisi löytyä asiakaslähtöisen tarpeen mukaisesti sosiaalisen kuntoutuksen, työkokeilun ja palkkatuen avulla.

2.9 Kolmas sektori

Kolmannella sektorilla on tärkeä tehtävä maahanmuuttajien kotoutumisessa. Yhdistysten ja organisaatioiden eri aktiviteettien, tapahtumien, vapaaehtoistyöntekijöiden panoksen jne. myötä äskettäin saapuneet maahanmuuttajat saavat enemmän kontakteja kansalaisyhteiskuntaan, uusia ystäviä, luovat sosiaalista verkostoa ja saavuttavat enemmän ymmärrystä suomalaisia ja suomalaista kulttuuria kohtaan. Hangossa ja Raaseporissa toimivista, kotoutumisen parista toimivissa, kolmannen sektorin toimijoissa on seuraavia yhdistyksiä, liittoja ja organisaatioita: Café Wilda, Emmaus, evankelisluterilaisen kirkon seurakunnat Tammisaarella, Tenholassa, Karjaalla ja Pohjassa, WAU ry., Folkhälsan, Hangon katulähetys, Makura, Martat, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Missionskyrkan, Kotimajoitusverkosto, Pingstkyrkan - Betesda church ja Punainen Risti.

2.9.1 Resurssipankki-projekti

Kolmannen sektorin roolin kehittämiseksi ja vahvistamiseksi luotiin Resurssipankki-projekti, joka on Raaseporin, Lohjan, Karkkilan ja Vihdin yhteinen kaksivuotinen yhteistyöprojekti. Hankkeen rahoittajina toimivat turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto AMIF sekä hankkeeseen osallistuvat kunnat. Hankkeen puitteissa tullaan järjestämään erilaisia tapahtumia, tapaamisia, teemakoulutuksia ja muita aktiviteetteja, joiden tarkoituksena on kehittää ja vahvistaa kolmannen sektorin toimijoita kotoutumistoimijoina sekä kehittää ja syventää eri yhdistysten, organisaatioiden, vapaaehtoisten sekä kuntien välistä yhteistyötä ja verkostoitumista. Hanke alkoi toukokuussa 2018 ja se päättyy kesällä 2020.

Hankkeen myötä Karjaalla on voitu vuokrata tilat yhdistystoimintaa varten tammikuusta 2019 lähtien. Tilassa tullaan järjestämään erilaista toimintaa ryhmille sekä multa tapahtumia ja tilaisuuksia. Toimintatilan tarjoamisen yhdistyksille, vapaaehtoisille ja maahanmuuttajataustaisille henkilöille toivotaan tukevan aktiivisia yhdistyksiä ja henkilöitä, mutta myös auttavan löytämään

uusina toimijoita ja kehittämään toimintamuotoja, jotka tukevat maahanmuuttajien kotoutumista ja lisäävät kulttuurin moninaisuutta Raaseporissa.

2.9.2 WAU ry - FC Slimmit

FC Slimmit on WAY ry:n ylläpitämä kotoutumiseen tähtäävä jalkapallohanke. Hanke alkoi pilottihankkeena 2016, ja nyt on menossa neljäs toimintavuosi yhteistyössä WAU ry:n ja Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajatoimiston kanssa.

FC Slimmit on tarkoitettu äskettäin saapuneille maahanmuuttajille, joista suuri osa on nuoria miehiä. FC Slimmit tarjoaa heille mahdollisuuden osallistua jalkapallotoimintaan, koska heillä on vaarana syrjäytyminen, väärinkäyttö tai radikalisoituminen. Kotouttava jalkapallotoiminta tarjoaa yhtenäisyyttä, toverien tukea ja kotouttavaa toimintaa. Jalkapallojoukkueita on kaksi – yksi Karjaalla ja yksi Tammisaarella. Joukkueet harjoittelevat kaksi–kolme kertaa viikossa. Joukkueet osallistuvat paikallisiin jalkapallosarjoihin. Joukkueiden jäsenet osallistuvat myös toveritukiryhmään ”Kasvokkain – kotoutumisryhmätöiminta”, jossa käsitellään kotoutumista ja elämää Suomessa.

2.9.3 Mannerheimin lastensuojelulliton ystävätoiminta naisille

Maahanmuuttajatoimistolla on yhteistyösopimus MLL:n kanssa ystävyystoiminnasta maahanmuuttajanaisten kanssa. ”Ystäväksi maahanmuuttajaäidille” -toiminnan tarkoituksena on tutustuttaa maahanmuuttajataustaisia naisia suomalaisiin naisiin. Tämän toiminnan puitteissa järjestetään vuosittain koulutuksia ja tiedotustilaisuuksia.

3. Kotoutumistyön kehitystavoitteet ja toimenpidesuunnitelmat Raaseporissa 2019–2023

Maahanmuuttajatoimisto

Kehitystavoitteet: Työskennellä alueen maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi.

Toimenpidesuunnitelma: Eri yhteistyöverkostojen vahvistaminen erilaisten yhteistyökokousten, yhteisten hankkeiden ja eri yhteistyökumppaneiden välisen avoimen dialogin avulla.

Aikataulu: Jatkuva.

Kehitystavoitteet: Kolmannen sektorin roolin vahvistaminen Raaseporin kotoutumistyössä Resurssipankin hankkeen avulla.

Toimenpidesuunnitelma: Vuokrata yhdessä Punaisen Ristin ja Emmauksen kanssa tila, jossa yhdistykset, vapaaehtoiset, maahanmuuttajataustaiset henkilöt ja muut toimijat voivat järjestää erilaista toimintaa.

Aikataulu: Aloitus talvella 2019.

Kehitystavoitteet: Selkeyttää tulkkausta ja tulkkauspalveluita koskevia ohjeita.

Toimenpidesuunnitelma: Maahanmuuttajatoimisto kokoaa uudet tulkkauspalveluita ja tulkkausta koskevat ohjeet. Maahanmuuttajatoimisto vastaa siitä, että uudet tiedot saavuttavat asianomaiset osastot mm. kotisivujen ja tiedotustilaisuuksien kautta.

Aikataulu: syksy 2019

Kehitystavoitteet: Parempi tiedottaminen aktiviteeteista ja toiminnasta, joka on suunnattu maahanmuuttajille, ja johon maahanmuuttajat osallistuvat.

Toimenpidesuunnitelma: Maahanmuuttajatoimisto huolehtii siitä, että kotisivu on päivitetty ja ajankohtainen.

Aikataulu: Jatkuva alkaen kevästä 2019.

Kehitystarve: Tietoa eri kulttuureista ja kotoutuskysymyksistä Hangon ja Raaseporin henkilökunnalle.

Toimenpidesuunnitelma: Jatkokoulutusta eri kulttuureja ja kotoutumista koskevissa asioissa.

Aikataulu: Maahanmuuttajatoimiston tulee pyrkiä järjestämään vuosittain koulutuksia tai luentoja kotoutumista ja maahanmuuttoa koskevista ajankohtaisista aiheista. Maahanmuuttajatoimiston tulee välittää tietoa ehkäisevälle terveydenhuollolle ja muille kaupungin osastoille näihin aiheisiin liittyvistä luennoista ja koulutuksista, joita järjestetään muilla paikkakunnilla.

Hangon kaupunki

Kehitystavoitteet: Kotoutumiskysymyksiin liittyvän yhteistyön lisääminen Hangon kaupungin eri osastoilla.

Toimenpidesuunnitelma: Maahanmuuttajatoimisto lähettää kutsun vuosittaiseen yhteistyökokoukseen, johon osallistuu edustajia sosiaalipalveluista, sivistyksestä, työllisyysosastolta, nuoriso-osastolta ja maahanmuuttajatoimistosta.

Aikataulu: Ensimmäinen kokous keväällä 2019.

Kehitystavoitteet: Rakentaa maahanmuuttajatoimiston ja työllisyyspalveluiden välistä yhteistyötä Hangossa. Parantaa maahanmuuttajien mahdollisuuksia työnsaantiin.

Toimenpidesuunnitelma: Säännölliset tapaamiset eri yhteistyökumppaneiden, kuten TE-toimiston ja maahanmuuttajatoimiston välillä.

Aikataulu: Alkaen kevästä 2019.

Aikuissosiaalityö

Kehitystarve: Enemmän jäseneltyä ja käytännöllistä ohjausta erilaisissa yksityistalouden hoitoon liittyvissä asioissa. Esimerkiksi kuinka vuokranmaksu, laskut ja muut asiat järjestetään.

Toimenpidesuunnitelma: Jäseneltyä ja intensiivistä ohjausta etujärjestelmää koskevissa asioissa sekä yksityistalouden hoidossa yhteistyössä aikuissosiaalityön, Kelan ja maahanmuuttajatoimiston kanssa. Palvelutarpeen arviointi tehdään, kun sille on tarvetta.

Aikataulu: Aloitus keväällä 2019.

Kehitystarve: Palvelutarpeen arvioinnin prosessin selvittäminen.

Toimenpidesuunnitelma: Maahanmuuttajatoimiston tulee ottaa käyttöön samat dokumentointiohjelmat ja lomakkeet, jotka ovat käytössä aikuissosiaalityössä.

Aikataulu: Kevät 2019.

Kehitystarve: Enemmän konkreettista yhteistyötä maahanmuuttajatoimiston ja aikuissosiaalityön välillä koskien niin kotoutumislain mukaista palvelua kuin uutta sosiaalihuoltolakia.

Toimenpidesuunnitelma: Maahanmuuttajatoimiston ja aikuissosiaalityön välisiä yhteistyökokouksia.

Aikataulu: Jatkuva ja tarpeen vaatiessa.

Ehkäisevä terveydenhuolto

Kehitystarve: Raaseporin terveydenhuoltopalveluista tiedottamisen lisääminen.

Toimenpidesuunnitelma: Tietopaketti ehkäisevistä terveydenhuoltopalveluista ja niiden sisällöstä.

Aikataulu:

Raaseporin kaupunkikehitysosasto

Kehitystarve: Parantaa kaupungin asioiden tiedottamista maahanmuuttajille, joiden kielellinen tausta on muu kuin ruotsi, suomi tai englantia.

Toimenpide: Tiedottaja laatii yhdessä maahanmuuttajapalveluiden kanssa suunnitelman tiedonkulusta.

Aikataulu: Suunnittelutyö aloitetaan 2019.

Kehitystarve: Kaupungin kulttuuritapahtumista, -kursseista ja näyttelyistä tiedottamisen tulisi löytää kanavat, joiden avulla tavoitetaan myös maahanmuuttajat.

Toimenpide: Tiedottaja laatii yhdessä maahanmuuttajapalveluiden kanssa suunnitelman tiedonkulusta, jotta maahanmuuttajat pystyvät hyödyntämään tapahtumakalenterin tietoja.

Aikataulu: Työ aloitetaan 2019.

Kehitystarve: Kaikille asukkaille suuntautuvaa tiedottamista mahdollisuudesta osallistua omaan kulttuuritoimintaansa kaupungin eri tiloissa, ja tiedon pitää välittyä myös maahanmuuttajille. Tulee tiedottaa myös yhdistyksiä mahdollisuudesta hakea kaupungilta tukea eri tilaisuuksien järjestämiseen.

Toimenpide: Tiedottaja laatii yhdessä maahanmuuttajapalveluiden kanssa suunnitelman tiedonkulusta.

Aikataulu: Työ aloitetaan 2019.

Kehitystarve: Tulisi järjestää enemmän kulttuuritapahtumia maahanmuuttajataustaisia henkilöitä silmällä pitäen.

Toimenpide: Keskusteluissa kolmannen sektorin kanssa informoidaan, että kaupunki myöntää tukea yhdistyksille, jotka panostavat monikulttuuriseen toimintaan sekä maahanmuuttajille suunnattuun toimintaan.

Aikataulu: Jatkuva ja tarpeen vaatiessa.

Raaseporin työllisyysosasto

Kehitystavoitteet: Vahvistaa maahanmuuttajatoimiston ja työllisyyspalveluiden yhteistyötä Raaseporissa. Parantaa maahanmuuttajien mahdollisuuksia työnsaantiin. Järjestää säännöllisiä tapaamisia maahanmuuttajatoimiston ja muiden yhteistyötahojen, kuten TE-palveluiden ja sosiaalitoimiston, kanssa.

Toimenpidesuunnitelma: Osallistua maahanmuuttajatoimiston koolle kutsumiin kokouksiin ja kehittää yhteistyötä sekä työskennellä maahanmuuttajien aseman parantamiseksi Raaseporissa.

Aikataulu: Alkaen kevästä 2019.

Kulttuuriopisto

Kehitystarve: Saada kaupungin maahanmuuttajat tietoisiksi Kulttuuriopiston kurssitarjonnasta ja saada useampia maahanmuuttajataustaisia henkilöitä osallistumaan Kulttuuriopiston toimintaan.

Toimenpidesuunnitelma: Maahanmuuttajatoimisto kertoo asiakkalleen opiston toiminnasta ja ilmoittautumisajoista. Kulttuuriopisto voi tarvittaessa järjestää toiminnasta kertovia tiedotustilaisuuksia maahanmuuttajataustaisille henkilöille.

Alkataulu: Maahanmuuttajatoimisto informoi asiakkaltaan Kulttuuriopiston toiminnasta aina ennen lukukauden alkua. Tiedotustilaisuuksia tarpeen vaatiessa syksyisin.

Raaseporin mielenterveyshoito ja päihdehuolto

Kehitystarve: Enemmän tietoa ja ymmärrystä aiheista ja ongelmista, jotka koskettavat maahanmuuttajia ja kotoutumista mielenterveyshoidon ja päihdehuollon saralla, ja samalla lisää tietoa ja syvempää ymmärrystä maahanmuuttajatoimistolle mielenterveyshoitoon- ja päihdehuoltoon liittyvissä asioissa.

Toimenpidesuunnitelma: Lisääntynyt yhteistyö mielenterveyshoidon ja päihdehuollon sekä maahanmuuttajatoimiston välillä. Säännöllisiä yhteistyökokouksia, uusia kontaktipintoja ja kehitystä yhteistyökysymyksissä ja työnjaossa.

Alkataulu: Yhteistyökokoukset alkaen syksystä 2019

Kehitystarve: Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden mielenterveyshoitoon ja päihdehuoltoon liittyvien tabujen rikkominen ja mielenterveyshoidon ja päihdehuollon tarjoamien palveluiden ja näiden syiden ymmärtämisen lisääminen.

Toimenpidesuunnitelma: Maahanmuuttajille suunnatun infolehtisen laatiminen (näkyvästi ja selkeästi paikoissa, joissa maahanmuuttajat liikkuvat) sekä toistuvat vuotuiset tiedotustilaisuudet.

Alkataulu: Työryhmä laatii infolehtisen, joka käännetään ja joka valmistuu 2020. Ryhmä suunnittelee tiedotustilaisuutta alkaen syksystä 2020. Koululissa voitaisiin järjestää teemapäiviä.

Varhaiskasvatus ja esikoulu

Kehitystarve: Tarvetta avoimelle matalan kynnyksen toiminnalle, joka suuntautuu lapsiperheille, jotka eivät osallistu kunnalliseen päivähoitoon.

Toimenpidesuunnitelma: Kunnan eri paikoissa tapahtuvaa avointa varhaiskasvatustoimintaa, joka tarjoaa perheille matalan kynnyksen toimintaa yhtenä päivänä viikossa toimintapaikkaa kohden.

Aikataulu: Kevät 2019: sisällön suunnittelu, sopivien tilojen etsiminen, henkilökunnan toimenkuva, kustannuslaskelman laatiminen. Syksy 2019: talousarvion laatiminen. Kevät ja syksy 2020: toiminta alkaa.

Kehitystarve: Tarvetta helposti ymmärrettävästä, monipuolisesta ja monella kielellä olevasta materiaalista ja informaatiosta koskien ohjausta, neuvontaa ja muuttotilanteita.

Toimenpidesuunnitelma: Hangon ja Raaseporin yhteinen varhaiskasvatuksen ”infopankki”, joka sisältää tiedotuslehtisiä, erilaisia ohjeita, lomakkeita ja asiakaskyselyitä eri kielillä.

Aikataulu: Kevät 2019: Maahanmuuttajatoimiston ja Hangon ja Raaseporin varhaiskasvatusosastojen välinen yhteistyökokous, jossa selvitetään tarve ja tilataan tarvittavat käännökset.

Kehitystarve: Tarvitaan lisää tietoa ja ymmärrystä eri aiheista, kuten traumatisoitumisen eri muodoista, sukupolvien välisestä traumatisoitumisesta, sijaistraumatisoitumisesta, radikalisoitumisen ennaltaehkäisemistä ja naisten ympärileikkausten ehkäisemisestä.

Toimenpidesuunnitelma: Yhteisiä koulutuksia varhaiskasvatuksen henkilökunnalle, esikouluille, kouluille, neuvoloille ja perhekeskuksille.

Aikataulu: Kevät 2019: koulutusten suunnittelu yhdessä maahanmuuttajatoimiston ja Hangon kaupungin kanssa. Syksy 2019: koulutusten toteuttaminen.

Yhteiset prosessit ja lomakkeet.

Aikataulu: Jatkuva.

Kela

Kehitystarve: Haasteita maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa, koska Kela ei aina tiedä millaista apua he saavat tai ovat saaneet esim. kuntien sosiaalipalvelusta.

Toimenpidesuunnitelma: Lähempää yhteistyötä Kelan ja maahanmuuttajien kanssa työskentelevien sosiaaliohjaajien ja -työntekijöiden kanssa. Yhteistyö voisi pitää sisällään säännöllisiä kokouksia asiakasneuvojen ja sosiaaliohjaajien kanssa sekä johtajatasolla, jotta voidaan suunnitella eri tapahtumia/tiedotustilaisuuksia/matalan kynnyksen toimintaa jne.

Yhteistyön parantamisen kannalta on myös tärkeää, että Kelan ja kuntien välisen yhteistyön kynnys on matala. Kyseessä voi olla esimerkiksi kysymyksen lähettäminen Kelan asiakasneuvojalle Skype'n avulla, tai että asiakasneuvoja soittaa sosiaaliohjaajalle asiakastilanteessa tarpeen vaatiessa. Näiden kontaktien ja yhteisten tapahtumien myötä asiakas ja Kelan henkilökunta tulevat tutummiksi toistensa kanssa sekä toistensa työn ja toiminnan kanssa. Kun osapuolet ymmärtävät toisiaan paremmin, osaa Kela myös auttaa asiakkaitaan paremmin.

Aikataulu: Säännölliset yhteistyökokoukset alkaen syksystä 2019.

Kehitystarve: Maahanmuuttajat eivät tiedä kuinka Kelan tukijärjestelmä toimii, eivätkä he osaa itsenäisesti hoitaa Kelan asioita.

Toimenpidesuunnitelma: Kela voi järjestää maahanmuuttaja-asiakkaille myös isompia tiedotustilaisuuksia, joissa kerrotaan yleisesti Kelan eduista, esimerkiksi 1–2 kertaa vuodessa tai tarpeen vaatiessa vielä useammin. Asiakasneuvoja voi myös olla mukana matalan kynnyksen toiminnassa (Kirkkonummen malli). Kelan asiakasneuvojat ja kunnan sosiaaliohjaajat ovat tällöin samassa paikassa antamassa palvelua yhteisille asiakkaille 1–2 kertaa kuukaudessa.

Yhteistyön parantamisen kannalta on myös tärkeää, että Kelan ja kuntien välisen yhteistyön kynnys on matala. Kyseessä voi olla esimerkiksi kysymyksen lähettäminen Kelan asiakasneuvojalle Skype'n avulla, tai että asiakasneuvoja soittaa sosiaaliohjaajalle asiakastilanteessa tarpeen vaatiessa. Näiden kontaktien ja yhteisten tapahtumien myötä asiakas ja Kelan henkilökunta tulevat tutummiksi toistensa kanssa sekä toistensa työn ja toiminnan kanssa. Kun osapuolet ymmärtävät toisiaan paremmin, osaa myös Kela auttaa asiakkaitaan paremmin.

Aikataulu: Tiedotustilaisuuksia jokaisen kauden aikana alkaen kevästä 2019.

4. Lähdeluettelo ja tärkeitä linkkejä

Hangon kaupungin strategia

https://www.hanko.fi/tietoa_hangosta/strategiat

www.integration.fi

”Laki kotoutumisen edistämiseksi 1386/1386”

<https://www.finlex.fi/laki/alkup/2010/20101386>

Maahanmuuttovirasto

migri.fi

Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa: PALOMA-käsikirja

<http://www.julkari.fi/handle/10024/136193>

Tilastokeskus

<https://www.stat.fi>

Raaseporin kaupungin strategia 2018–2021

<https://www.raasepori.fi/etusivu/hallinto/saannot-ja-johtosaannot/>

Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajapalveluiden kotisivu

<https://raasepori.fi/migrant>

5. Liitteet

Raaseporin ja Hangon kotouttamisohjelman 2018 työryhmä

Puheenjohtaja Karin Ljung-Hägert, maahanmuuttajakoordinaattori, Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajatoimisto

Sihteeri Tiina Kinnunen, maahanmuuttajaohjaaja, Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajatoimisto

Barbro Westerholm-Doolan, sosiaalityöntekijä, sosiaalipalvelut

Pirkko Fagerström, erityislastentarhanopettaja S2, varhaiskasvatus

Benjamin Ekström, työpajapäällikkö, työllisyysosasto

Maj-Britt Malmén, ehkäisevän terveydenhuollon yksikön päällikkö, terveydenhuoltopalvelut

Anna Packalen, nuoriso-ohjaaja, vapaa-aikaosasto

Jukka Hautavilta, suomenkielisten koulujen opetuspäällikkö, sivistystoimi

Lotta Lerviks, kulttuurisihteeri, kaupunkikehitysosasto

Tanja Laurén, suunnitteleva opettaja, Raaseporin kulttuuriopisto, muu koulutus

Päivi Andersson, sosiaaliohjaaja, Hanko

Pamela Tasanko, asiantuntija, Uudenmaan TE-toimisto, Raasepori

Edibe Mustafa, edustaja, Raaseporin kaupungin maahanmuuttajaneuvosto

Shakho Sadiq, edustaja, Raaseporin kaupungin maahanmuuttajaneuvosto

Axel Roselius, palveluryhmän päällikkö, Kela, Eteläinen asiakaspalveluyksikkö, Kirkkonummen palveluryhmä

Tavallisimmat kielet Hangossa ja Raaseporissa

Hangon 10 tavallisinta kieliryhmää 31.12.2017

Suomi 4470 henkilöä

ruotsi 3644

viro 91

venäjä 66

kurdi 36

thai 36

puola 22

arabia 18

englanti 15

espanja 11

Raaseporin 10 tavallisinta kieliryhmää 31.12.2017

Ruotsi 18020 henkilöä

Suomi 8585

viro 242

venäjä 155

arabia 133

kurdI 125

englanti 72

thai 49

albania 45

saksa 37

